...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

ҮРЯАД ҮНЭН

Бурядай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

...45) | 1963 оной апрелиин 9, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Советскэ Союзай ажалшад КПСС-эй Программые, партиин XXII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулая!

Коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

(1963 оной Майн 1-дэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа)

1963 оной Майн 1-дэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай ГАРГАҺАН УРЯАНУУД

...кратическа Республикын ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Совет болон корей арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан мандаха болтогой!

24. Социализм байгуулжа, Америкын империалистнуудай зэзрхэг түримхэй халдалгануудһаа Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые шэн зоригтойгоор хамгаалжа байһан Кубын баатарлиг арадта аха дүүгэй амар мэндэ! Совет болон Кубын арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

25. Социализм байгуулжа байһан Монгол Арадай Республикын ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Совет болон монгол арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

26. Социализм байгуулжа байһан Польшын Арадай Республикын ажалшадта амар мэндэ! Совет болон поляк арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

27. Социализм байгуулжа байһан Румыниин Арадай Республикын ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Совет болон румын арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

28. Социализм байгуулжа байһан Чехословакиин Социалис Республикын ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Совет болон чехословак арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

29. Югославиин Федеративна Арадай Республикын ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Эб найрамдалай, социализмын түлөө тэмсэлэй аша туһада тааруугаар совет болон югослав арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон хүгжэн, бэхижэжэ байг лэ!

30. Индиин агууехэ арадта халуун амар мэндэ! Советскэ Союзай болон Индиин арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

31. Индонезиин агууехэ арадта халуун амар мэндэ! Советскэ Союзай болон Индонезиин арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

32. Бэеэ абанги, бэеэ даанхай, демократическа Лаосые байгуулха замда ороһон лаотян арадта халуун амар мэндэ!

33. Эб найрамдалай, оронуудайнгаа национальна бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан Бирмын, Цейлоной, Камбоджын арадуудта халуун амар мэндэ!

34. Афган арадта халуун амар мэндэ! Советскэ Союзай болон Афганистанай хоорондохи хани ёһоной, хүршэ һайн харилсаан бэхижэн хүгжэжэ байг лэ!

35. Колониализмые хүсэдөөр усадхахын, өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан араб оронуудай арадуудта халуун амар мэндэ!

36. Алжирай арадта халуун амар мэндэ! Совет болон алжир арадуудай хоорондохи хани барисаан хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

37. Бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байһан Африкын сүлөөтэ гүрэнүүдэй арадуудта халуун амар мэндэ!

38. Конгын гүрэнэй бэеэ даанхай байдалай, нэгэдэлэй түлөө тэмсэжэ байһан конголез арадта халуун амар мэндэ!

39. Империализмда эсэргүүсэн, өөһэдынгөө оронуудай бэеэ даанхай байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан Латиин Америкын арадуудта халуун амар мэндэ!

40. Бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха аша туһада тааруугаар Англиин, Америкын Холбоото Штадуудай, Франциин болон Советскэ Союзай арадуудай хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

41. Милитаризмда, фашизмын һэргэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан Германиин Федеративна Республикын ажалшадта, бүхы түрүү хүсэнүүдтэ халуун амар мэндэ!

42. Советскэ Союзай болон Италиин арадуудай хоорондохи хани ёһоной харилсаан хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

43. Советскэ Союзай болон Финляндиин Республикын арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

44. Совет арадай болон Швециин, Норвегиин, Даниин, Исландиин арадуудай хоорондохи хани ёһоной харилсаан хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

45. Советскэ Союзай болон Австриин арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон мандаха болтогой!

46. Америкын сэрэгэй баазануудта эсэргүүсэн, оронойнгоо хүсэд бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө, эб найрамдалай болон хүршэ гүрэнүүдтэеэ хани барисаатай байхын түлөө тэмсэжэ байһан япон арадта халуун амар мэндэ!

47. Советскэ Союзай ленинскэ амгалан ёһоной гадаадын политика мандаха болтогой!

48. Габьяата илалтануудаар алдаршаһан Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

49. Совет сэрэгшэд! Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлагты, ямаршье зэзрхэг түримхэйшүүлые бута сохихоор ходо бэлэн байгты!

50. Манай ороной хүдэлмэришэн ангиин болон колхозно таряашадай бата бэхи холбоо барисаан мандаха болтогой!

51. СССР-эй арадуудай бата бэхи нэгэдэл, аха дүүгэй хани барисаан мандан бэхижэжэ байг лэ!

52. Советскэ Союзай ажалшад! Коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулгада бүхы хүсэеэ зорюулая!

53. Советскэ Союзай ажалшад! Бүгэдэ арадай социалис мүрысөө бүри ехэ далайсатайгаар дэлгэрүүлэе! Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэе!

54. Коммунис ажалай коллективүүд болон ударнигууддта, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдтэ алдар соло!

55. Советскэ Союзай ажалшад! Манай ороной хүсэ шадалай, арадай байдал саашадань һайжаруулгын үндэһэ һуури болоһо социалис зөөриие али болохоор бэхижүүлэгты!

56. Советскэ Союзай ажалшад! Ажал хээгүй хүн ама хооһон һууха гэһэн коммунизм байгуулагшадай гол ёһые шууд сэхээр бэелүүлхын түлөө тэмсэгты!

57. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсые оролдосотойгоор дээшэлүүлэгты! Үйлэдбэриин дотоодой арга боломжонуудые эгээн лэ хүсэдөөр ашаглахын, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө тэмсэгты!

58. Промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэд! Үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагты, автомадаар зэбсэглэгты, наука, техникын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ зорилгойгоор нэбтэрүүлэгты!

59. Советскэ Союзай ажалшад! Гүрэнэй мүнгэ зөөри гамтайгаар гаргашалдаг бологты! Эзэн буса ябадалтай, үлүү гаргаша хэлгэтэй, бардамаар мунайдалгатай тэмсэгты!

60. Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэд! Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри эгээн лэ бодолтойгоор, гамтайгаар гаргашалхын түлөө тэмсэгты! Ашаглалгада угтэхэ гол барилгануудта арга боломжонуудаа элсүүлэгты!

61. Советскэ металлургнууд, горнягууд! Руда бүри ехээр малтан абагты, шэрэм, булад, прокат, сорго, үнгэтэ болон шухаг металлнуудые бүри ехээр гаргагты!

62. Советскэ энергетигүүд, электростанцинуудые, электро-дамжуулгануудые баригшад, хабсаргагшад! Электрын элшэ хүсэ бүри түргэнөөр элбэгжүүлэгты, энергосистемэнүүдые барилга болон ашаглалгын үные хямдаруулагты!

63. Машина бүтээлгын, прибор бүтээлгын хүдэлмэришэд! Техническэ дэбжэлтын, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэй болгохын түлөө оролдосотойгоор тэмсэгты! Арадай ажахые шэнэ шэнэ машина, приборнуудаар түргэнөөр хангагты!

64. Нефтиин, газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Нефть болон газ орондоо бүри ехээр үгэе!

65. Совет геологууд! Манай Эхэ ороной барагдашагүй баялигуудые түргэнөөр бэдэрэн ологты!

66. Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Ашагта малтамалнуудай техникые эгээн лэ һайнаар ашаглахын түлөө тэмсэгты! Нүүрһэнэй өөрынь үнэ хямдаруулагты, шанарыень һайжаруулагты!

67. Химическэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Шэнэ предприятинуудые түргэнөөр барижа ашаглагты! Шэнэ холимол материалнуудые бүри элбэгээр үйлэдбэрилэгты, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргагты!

68. Совет барилгашад! Барилгын хүдэлмэри бүри түргэнөөр, шанар һайнтайгаар хэгты! Һайнууд, гоё һайхан, гаргаша багатай байшангууд болон түхеэрэлгэнүүдые баригты!

69. Барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Барилгын индустриие хүгжөөгты! Цемент, барилгын шэнэ материалнуудые, хабсаргагдадаг конструкцинуудые улам элбэгээр гаргагты!

70. Ой модоной, модо болбосоруулгын, саарһанай промышленностиин хүдэлмэришэд! Ехэ хэмжээнэй модо, мебель, целлюлозо болон һайн шанартай саарһа орондоо үгэе!

71. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Бүри олон янзын, һайн шанартай эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр гаргагты!

72. Загаһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Загаһа бүри олоор баригты, загаһанай продуктнуудай шанар һайжаруулагты, өөрынь үные хямдаруулагты!

73. Советскэ транспортын хүдэлмэрилэгшэд! Траспортые нарижуулан һайжаруулагты, мүнөө үеын техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангагты! Ашаа шэрэжэ абаашаха бонзорые хэрээгты, пассажирнуудые бүри һайнаар хангагты!

74. Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые хүгжөөгты, нарижуулан һайжаруулагты! Хүн зониие улам һайнаар хангагты!

75. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө, орооһо таряа, техническэ ургамалнууд болон мал ажалай продуктнуудые нилээд элбэгээр абахын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

76. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Хүтэлбэрилгын шэнэ гуримай булюу һайн байлгые хүсэдөөр хэрэглэгты! Эмхидхэлэй хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулагты, бүхы колхоз, совхозуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргагты!

77. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөөгэй механизаторнууд! Оньһожоруулгые, наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые зорилгойгоор нэбтэрүүлэгты! Техникые оролдосотойгоор шудалагты, һайнаар ашаглагты, гамнагты!

78. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Ниитын мал ажалые али болохоор хүгжөөгты, тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болгты! Мяха, һү, тоһо, үндэгэ, бусад продукци бүри элбэгээр абагты!

79. Шэнэ газар элдүүрилдэг ажалшад! Газар тариалан бүри болбосон ёһоор эрхилхын түлөө тэмсэгты! Ниитын мал ажал али болохоор хүгжөөгты!

80. Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд! Колхозно демократиие хүгжөөгты! Колхоз—таряашадта коммунизмын һургуули болоно!

81. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, коммунально-ажаһуудалай ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зониие бүри болбосон һайнаар хангахын түлөө тэмсэгты!

82. Совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд! Олониитын дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхагты! Хойрог нобшо ябадал зайсуулагты, ажалшадай эрилтэ, хэрэглэмжэдэ анхаралтайгаар хандагты!

83. Наукын болон дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Наукын саашадаа һалбаран бадархын түлөө, техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэгты! Коммунизмын үе сагай нэрэдэ хүрэмөөр мэргэжэлтэдые бэлдэхэгты!

Советскэ түрүү наукада алдар соло!

84. Замбуулинай гайхамшаг онгосонуудые бүтээһэн совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ алдар соло!

Шэи габьяата совет космонавтнуудта алдар соло!

85. Литература, искусствын ажал ябуулагшад! Зохёолнуудай партийна, арадай шэнжэтэй, түгэлдэр удхатай, уран һайханайнгаа талаар шадамараар бэшэгдэһэн байхын түлөө тэмсэгты! Коммунизм байгуулагшадай һүр жабхалантай, һайн һайхан, баатарлиг хэрэгүүдые, манай ажабайдалда коммунис ёһоной шэнэ харилсаанай илаһые эли тодоор харуулагты!

86. Хэблэлэй, радиогой, телевидениин, ном барладаг газарай, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд! Коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэнь партиин дайшалхы туһалагшадынь байгты!

87. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Хүүгэдэй һуралсалай шанар дээшэлүүлэгты, ажалда дуратайгаар, коллективизмын үзэлөөр, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байдагаар тэдэниие хүмүүжүүлэгты!

88. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд! Ажалшадые бүри һайнаар хангагты! Медицинскэ наукын шэнэ шэнэ туйлалтануудые ажал хүдэлмэридөө хэрэглэгты!

89. Манай бүгэдэ арадай социалис гүрэн мандаха болтогой!

90. Засагай үнэхөөрөөл арадай шэнжэтэй органууд — ажалшадай депутадуудай Соведүүд мандаха болтогой!

Совет социалис демократи хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

91. Коммунизмын һургуули болоһо советскэ профсоюзууд мандаха болтогой!

92. Коммунис общество эдэбхитэйгээр байгуулагшад — совет эхэнэрнүүд мандаха болтогой!

93. Коммунис партиин үнэн сэхэ туһалагша, халаан—ленинскэ комсомол мандаха болтогой!

94. Эдир залуу хүбүүд, басагад! Коммунис ёһоор хүдэлжэ, ажаһуужа һурахын түлөө оролдогты!

Алдарта совет залуушуул мандаха болтогой!

95. Пионернүүд болон һурагшад! Эрдэмдэ оролдосотойгоор һурагты, ажалда дурлагты, тэрэниие хүндэлэгты! Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд болохоор өөһэдыгөө бэлдэгты!

96. Коммунистнууд болон комсомолшууд! СССР-тэ коммунизм байгуулхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлые толгойлон ябагты!

97. Коммунизм шэн зоригтойгоор байгуулагша, эб найрамдалай, газар дээрэхи бүхы хүнүүдэй зол жаргалай түлөө эрдэхэгээр тэмсэгшэ агууехэ совет арадта алдар соло!

98. Парти болон арадай агууехэ, бата бэхи нэгэдэл мандаха болтогой!

99. Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

100. Манай түрэл Совет правительство мандаха болтогой!

101. Ленинэй байгуулһан Советскэ Союзай алдарта Коммунис парти мандаха болтогой!

102. Дэлхэй дээрэхи бүхы арадуудта Амгалан байдал, Ажал, Эрхэ сүлөө, Адли тэгшэ эрхэ, Аха дүүгэй холбоон болон Зол жаргал хангагша коммунизм мандаха болтогой!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Республикын колхоз, совхозуудта хурьгадай абтажа, түлжүүлэгдэжэ байһан тухай

1963 оной апрелиин 1-нэй мэдээн.

Управленинүүд	100 хонин бүриһөө абтаһаниинь 1962 он	100 хонин бүриһөө абтаһаниинь 1963 он	Тэдэнһээ түлжүүлэгдэжэ байһаниинь 1962 он	Тэдэнһээ түлжүүлэгдэжэ байһаниинь 1963 он
Баргажанай	68	72	66	70
Хориин	66	73	59	69
Мухар-Шэбэрэй	67	73	64	68
Кабанскын	50	71	46	68
Улаан-Үдын	62	71	57	66
Зэдын	60	74	55	65
Хяагтын	61	68	54	59
Түнхэнэй	59	57	56	53

Глеб Борисович Пермяковой даадаг коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн монтажнигуудай бригада майн урда тээхи ажалай вахтада жагсаад, Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ заводой шэл отололго-ябталалгын цехэй барилга дээрэ хүдэлжэ байха юм. Тэрэ бригада цехэй монтаж уласхоорондын һайндэр—Майн 1 хүрэтэр дүүргэхэ уялгатай. Зураг дээрэ: монтажнигуудай бригада.

И. ОСЕТРОВОЙ фото.

А. Николаев, П. Попович түрэл орондоо бусажа ерэбэ

МОСКВА, апрелиин 7. (ТАСС). Гадаадын оронуудаар түрүүшынхеэ сүг аяншалаад, лётчик-космонавтнууд Андриян Николаев Павел Попович хоёр мүнөөдэр Москвада бусажа ерээ. Гоё һайхан «ТУ-114» Москвада ерэжэ буугаа. Энэ самолёт транспортна самолёдой үүргэ дүүргэхэһээ гадна, космонавтикын болон аэронавтикын талаар Сан-Паулада эмхидхэгдэһэн уласхоорондын выставкын экспонат болоһон байна.

Москвагай газар дээрэ бууһан космонавтнуудта, экипажай гэшүүдтэ сэсэгүүд барюулагдаа. Хоёр космонавтые угтагшад хүреэлэн зогсобод. Ойро зуурхан саг соо пресс-конференци болоо. «Аяншалга хэхэдээ ямар юумээр эгээн ехээр хонирхообта» гэһэн түрүүшын асуудал табигдаба.

— Нарата дулаан Бразилида маанадта мартагдашагүй гол юумэн гэхэдэ, тэрэнэй хүнүүд болоно гэжэ бии һананаб. Согтой хүюутэй, ажабайдалдаа ямаршье ушарай тохёолдоходо уруу духа болодоггүй тэдэ хүнүүд манай орондо угаа ехэ талархалтайгаар хандана. Тэдэнэй баясахые, бидэнээр дамжуулан совет хүнүүдые амаршалһыень һананабди,—гэжэ Павел Попович харюусаа.

Андриян Николаев ханинарайнгаа дунда зогсон байна. Халдасатай урин урда зүгэйхидтэй уулзалга тэрэнэй абари занда нүлөө үзүүлээгүй шэнгеэр харагдана. Тобшо аад, хурса һонор харюунуудые үгэнэ, сэсэгүүдые бэлэглэхэдэнь гайхаһан хэбэр янза үзүүлнэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, Бразилитай хоёрдохёо уулзалга юунһээшье ехээр тэрэнэй һанаандань хадуугдаһан байха юм. Яахадаа хоёрдохи уулзалга болоноб?

Ушарынь хадаа үнгэрэгшэ жэлэй зун замбуулинай дайда соогуур ниидэжэ ябахадаа энэ орониие тэрэ анха түрүүн хараһан, тиигээд дээгүүрнь ниидэжэ гарахадаа тэрээндэ хэдэн дахин амаршалга хүргэһэн байгаа. Бэетнай ямар бэ гэһэн асуудалда иигэжэ харюусаа: «Бразилиинхидай хүргэһэн халуун амаршалгануудые нюураараа дамжуулжа шадахагүй байһан тулада олон совет хүнүүдэй үмэнэ уялгатайб гэжэ мэдэрнэб...»

Космонавтикын болон аэронавтикын талаар уласхоорондын выставкын филиалай Сан-Паулын аэродром дээрэ яажа нээгдэһэн тухай экипажай хоёрдохи пилот Константин Соболев мэдээсээ.

Манай самолёдой бууһан аэродром городһоо 80 километрэй газарта байба. Гэбэшье совет самолёдые харахын тулада үдэр бүри хэдэн зуун бразилиинхид ерэдэг байгаа. Самолёт соогуур хэглэдэг экскурси үглөөгүүр эртэ эхилээд, үдэшэлэн тээ дүүрэдэг һэн. Иимэ хүндэтэ айлшадые манайда асаржал байгты гээд тэндэхи эзэд хэлэдэг байгаа гээд пилот хэлээ.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө

Мүнөө жэлдэ манай «Коммунизм» колхоз 40 мянган центнер ороһо таряа, 2600 центнер мяха, 4700 центнер һү, 160 центнер ноохо, 160 мянган үндэгэ болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гүрэндэ худалдахаа уялга абаһан. Мал, тарян ажалһаа эды шэнээн продукт абахын тула нэн түрүүн нииты баялиг — газар тарьяалангаа аша гүнзэгэйгөөр ашаглаха талаар партиин, правительствын хүдөөгэй ажалнадта сая үргэлжэ эрилтэ табижа байдаг. Гектар газар бүхэнһөө шадаал һаа тэжээлэй единицэ ехээр абабал, адууһа малнай бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангагдаха, һү, мяхан, ороһо тарян элбэг дэлбэгээр абтаха. Манай колхоз управлени соогоо тиимэшье ехэ ажахы бэшэ юм. Бүхыдөө 11800 га газартайби. Тэрэнэй 50 процентнь тарялан. Тарялангай 100 га бүхэнһөө 75 центнер, элдүүриин бусад газарай 100 гектар бүхэнһөө 16 центнер үүсэлэгдэһэн мяха абадаг болохо гэһэн партиин ЦК-гай табиһан нэгэдэхи шатын эрилтэдэ хүрэхын тула колхознай хахалагдадаг газарһаа 9 мянган, элдүүриин бусад газарһаа 2 мянган центнер (амидын шэгнүүрээр) абаха болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1510 центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаа. Ушар ниимэһээ нилээд оролдохо болоғдоно.

75:16 гэһэн нэгэдэхи шатын дабаае ойрын жэлнүүдтэ дабаха арга боломжо манда бии гээшэ гү? Бии. Нэн түрүүн мал, тарян ажал эрхилэгээ мүнөөнэй эрилтэдэ хүргэхэ болодоно. Мүнөө жэлдэ колхозой гэшүүд 400 га шэнэ, залуур газар ашаглажа, тарьяанайгаа талмайе 6352 га гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиэ ороходо 1193 гектараар үргэдхэхэ гэжэ шиидээ. Тэрэ тоодо 3803 га ороһото үрамал тариhан байбал, мүнөө жэл тэрэнээ 5192 гектарта хүргэхэ, га бүриһөө 19 центнер ороһо тарьяа, хураахаби. Мүн пропашной үрамал тарилга нилээд ехэ болохо. Жэшээнь, 75 га саахарай свёкло, 90 га хартаабха, 650 га кукуруза, 100 га горох, 15 га бобы тариғдаха. Хабарай тарилгада колхознай яһала һайнаар бэлдээ.

Һаяхан болоһон партийна нээмэл суглаан, мүн механизаторнуудай суглаан дээрэ хабарай тарилгада бэлэдхэжэ, богони болзорто, эрхим шанараар тарилгаа дүүргэхэ тушаа хөөрэлдэгдөө. Үндэр баян ургаса ургуулха хуряахын тула механизатор бүхэн туд тудтаа өөһэдынгөө үрдахи уг зорилготой танилсаа, социалис уялга абаа. Мүнөө саһанай, һайрамай уһа поли дээрээ тоготоох хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Тарьяанайгаа бүхы газарые 3 үдэрэй туршада борноолжо, шиниг нойтыень бариха гэжэ байнабди. Тарилга бүхыдөө хэрэгжэлүүлхэн хэгдэхэ. Апрелиин 7 болотор полевой станууд механизаторнуудаа хүлеэн абахаар бэлэдгэжэ байна. Тарилга хуряалгын үедэ нэгэшье механизатор ажалдаа гэрһээ ябахагүй. Тэдэндэ хамтын халуун эдеэн байра дээрэнь бэлэдгэдэ, хүдэлжэ байһан газартань асарагдажа үгтэхэ. Культурна талаарнь хангаха хүдэлмэри мүн лэ һайнаар эмхидхэгдэхэ. Газетэ, журнал, ном һудар, шатар даам, радио гэхэ мэтээр хүсэд хангагдаха. Тарилгын хүдэлмэриин үдэр бүриин дүн гаргагдажа, түрүүлжэ ябагшадта 5 хоноод лэ правлениин, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдажа байха. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгын ашаар, социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэриин 17 үдэртэ эртын тарилга хэжэ дүүргэхэбди гэжэ социалис уялга механизаторнуудай абаа, управлениин бүхы механизаторнуудта халуунаар дэмжээ.

Колхознай мүнөө жэлдэ ороһото үрамалай га бүриһөө 19 центнер, тэрэ тоодо 4 мянган га шэнииһэн газарай гектар бүриһөө 22 центнер ургаса хуряажа, Эхэ оронойнгоо амбаарта 40 мянган центнер тарян худалдаха гэһэн социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ оробо.

Н. Ревенский,
колхозой партийна
организациин секретарь.
Мухар-Шэбэр.

ХУУШАН АЛДУУГАА ДАБТАХАГҮЙ

Бэшүүрэй совхозой профсоюзай конференциһээ

Һаяхан Бэшүүрэй совхозой тоосоото һунгуулиин профсоюзай конференци боложо үнгэрбэ. Профсоюзай комитедэй хэһэн ажал хүдэлмэри тухай тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр **Панькова** элидхэл хээ.

— Манай совхозой ажал хүдэлмэридэ горитой дутуу дундуанууд бии байна, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ һү, мяха болон нооһо тушааха түсэбөө совхознай дүүргэжэ шадаагүй. Мүн нииты мал олоор хорогдолго зогсооһонгүй. Энэ ю эрэнэй болооб гэхэдэ профсоюзай комитет социалис уялгые бэелүүлхын тула малшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулгын хүдэлмэри һулаар ябуулна гээшэ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэгшэд нүхэд **Хлызов, Луговский, Андреева** болон бусад профсоюзай комитедэй ажал хүдэлмэрие шангаар шүүмжэлжэ, хуушан алдуугаа дабтахагүйн тула шэнээр һунгагдаһан профсоюзай организациин хүтэлбэрилэгшэд юу хэхэ зорилготойб гэһэн үнэтэ дурадхалнуудые оруулба.

Профсоюзай тоосоото һунгуулиин конференци ажалшадай дунда эмхидхэлэй болон нийтэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Д. Цыденжапов.

Һандархай станууд, хайхарамжагүй хүтэлбэрилэгшэд

Хабарай тарилгын халуун хаһа газаа орожо ерэбэ гээшэ. Тиимэһээ мүнөө механизаторнуудай, тарилгада хабаадаха хүдэлмэришэдэй байха полевой станууд ажахы бүридэ заһагдажа, сэбэрлэгдэжэ байна.

Гэбэшье энэ шухала асуудалые Зэдын үйлэдбэриин управлениин олохон ажахынууд мүнөө болотор шиидхээгүй, механизаторнуудай хээрэ байха байранууд һандархай, хүнэй орошогүй муухай байһаар.

Жэшээнь, Торийн совхозой полевой станууд нэгэнинь-шье бэлэн болоодүй. Энэ совхозой 1-дэхи отделениин Добо гэжэ һууринда байдаг полевой станай сонхонуудынь шэлэлэгдээгүй, дотороо сагаадагдаагүй, полынь шэбхэ шоройгоор һаргадаһан, пээшэнгынь һандархай байха юм. Энэ отделениин эрхилэгшэ нүхэр Злыгостев эдэ байрануудые заһаха гэжэ һанаандааншье оруулнагүй.

Мүн 2-дохи отделениин Дунда-Нарин гэжэ һууринай полевой стан баһал иимэ байдалһаа гадна, хүлөө табижа доторнь ороха гэшхүүрнүүдгүй байжэлхайжа байха юм. Тус отделениин эрхилэгшэ нүхэр Ванкеев «үшөө эртэ байна, эдэнииe заһажа үрдихэбди» гэжэ һанаа амараар мэдүүлнэ.

Совхозой бүхы полевой станууд плакат, лозунгуудаар шэмэглэдээгүй, үдэр үдэрэй ажал согсолон харуулха самбарнуудшье угы.

Иимэ хайхарамжагүй байдалые мэдэнээр байгаад, совхозой хүтэлбэрилэгшэд нэгэшье эрилтэ табинагүй. Гэбэшье тэдэнэй һанаа амар һуудагынь гайхалтай.

Иимэшүү байдал мүн лэ Борьёогой совхоздо, «Красный Октябрь», Доржи Банзаровай, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ. Гэхэ зуура, хабарай тарилгын ажалдаа эрхим үүсэлтэй хүдэлмэри эдэ хүтэлбэрилэгшэдые хүлеэжэ гайхалтай.

Д. Аюшеев.

— Углөөшье полидоо гараха гэбэл, тракторнуудайн бэлэн даа, — гээд Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой механизаторнууд мэдүүлдэг. Хабарай тарилгада бэлэдхэлые шалгаһан партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй комиссиин гэшүүд энэ колхозой машина, техникэ болон хүдөө ажахын бусад зэр зэмсэгүүдые шалгажа үзэхэдөө тарилгада муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр ерэбэ гэжэ тэмдэглээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой түрүү тракторист Георгий Анисмович Сластин. Б. ЖАМБАЛОВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ

Республикын колхоз, совхозуудта үүсын адуу үсхэбэрилхэ хэмжээнүүд тухай

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын колхоз, совхозуудта адуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхарал һулараа гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Иланғаяа гүүнүүдэй тоо эрид үсөөрөө. 1963 оной январиин 1-дэ бүхы адуунай миил 22,5 процент гүүнүүд болоно. 1962 ондо 100 гүүн бүриһөө оройдоо 55 унаган абтаа.

Энээн дээрэһээ боложо колхоз, совхозуудта жэлһээ жэл бүри адуу моридой тоо үсөөржэ, мориной мяха абалга, тэрэниие худалдаалга бага болоһон байна. Иланғаяа Зэдын, Хориин болон Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениинүүдэй ажахынуудта холын бэлшээри элбэг байбашье, адуу үсхэбэрилгэнь тон ахир байдалда орошонхой. Адуу мори үсхэбэрилхэ арга боломжонууд үйлэдбэриин бусадшье управлениинүүдэй колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Тиигэжэ мориной мяха ехээр абажа, нютагай ажалшадые мориной мяхаар хүсэд хангаха аргатай гээшэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлэн, республикын Министрнүүдэй Совет тусхай шиидхэбэри абаа.

1. Мяханда хэрэглэгдэхэ адуу үсхэбэрилхэ, мориной мяха абалгые дээшэлүүлхэ даабари, хэмжээнүүдые ажахы бүхэндэ 1963 оной апрелиин 10 болотор зохёожо, баталан абахыень колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдые уялгалба. Мүн үсхэбэрилгэдэ байхаар бүхы гүүнүүдые бүридхэлдэ абажа, тэдэнһээ адуу суглуулжа, иматтай моридые олошоруулха хэрэгтэ тэдэниие хэрэглэжэ, гүүнүүдэй үрэжүүлгын хойноһоо шанга хиналта табихыень дурадхаба.

Зэдын, Хориин, Түнхэнэй болон Баргажанай үйлэдбэриин управлениинүүдэй ажахынуудта ажахын тоосоондо оруулагдаһан тусхай шэглэлтэй адуунай фермэнүүдые эмхидхэхэ. Энэ зорилгоор адуунай фермэнүүдтэ бэлшээриин, сабшалангай газар даалгажа үгэхэ, халуун, хүйтэндэ адуунуудай хорохо юрын байранууд барилга, адуунда элдүүлхэ тэжээл бэлдэхэ, тиигэжэ гүүн бүриһөө жэлдээ унага абажа түлжүүлхэ тушаа хэмжээ абахаар үйлэдбэриин управлениинүүд уялгалагдаба.

2. Хэрбээ мориной мяханай нютагай зоной хэрэглэлгэдэ гаргашалагдадаг байгаа һаань, тэрэниие гүрэндэ мяха худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэдэ оруулха гэһэн тогтоол РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет 1963 оной февралиин 22-то абаа гэжэ үйлэдбэриин управлениинүүдтэ, колхоз, совхозуудта мэдээсэгдэнэ.

3. Баунтын аймагта адуу мори үсхэбэрилхэ арга боломжонуудые элирүүлхын тула хоёр һарын туршада экспедициин хүсөөр ябажа харахые Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство уялгалагдана.

Рейдовэ шал[...]

Энэ жэл хаа хаанагүй элбэг саһан орожо, тарялан болон сабшалан дээрэ нилээд ехэ шииг нойтон тогтоогоо. Энэ шииг нойтые газартаа һайса шэнгээхын тула тарилгынгаа худалмэри саг болзортонь эхилжэ, борнойлжо захалха саг ерээ. Иимэ харюусалгатай болзорой туршада Зэдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд тарилгадаа хэр бэлдээ гээшэб? Энэ асуудалаар управлениин даргадахи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй үүсхэлээр рейдовэ шалгалтанууд ажахы бүхэндэ болобо.

Управлениин главна инженер А. С. Берещеновэй хүтэлбэрилһэн рейдовэ бригада Ленинэй нэрэмжэтэ (Зэдэ) колхозой отделениинүүдээр ябажа, техникын заһабарилгые, полевой станууд бэлэдхэлгэ, түлишэ болон тоһодолгын хэрэгсэлнүүдэй бии байһые, үрэһэ хурангын тарилгын шанарта хэрээр хүргэгдэжэ байһые шалгаба.

Тус колхоз энэ жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэлээр горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Тарилгынгаа газарые 4500 гаран гектарта, кукуруза тарилгаяа 1300 гектарта хүргэхэ зорилго табиһан. Гектар бүриһөө 10 центнерһээ доошо бэшэ ороһо тарьяа, 350 центнер кукурузын эшэ ногоон ургаса хуряаха гэһэн социалис уялгатай. Тарилгын газар үргэдхэжэ элбэг ургаса хуряахын тула бүхы үрэһэ хурангаа тарилгын шанарта хүргэнхэй.

Колхозой правлени болон партийна комитет механизаторнуудые һургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулһан байна. 20 гаран хүн һуралсалаа дүүргэжэ, трактористын мэргэжэл олохо шалгалта барихань. Залуу механизаторнуудые һургажа байһанда хажууһаар, техникээ заһабарилха хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулаа. Бии байһан 37 тракторнуудһаа 36-ынь бэлэн болоо. Тиихэдэ сеялка, плуг, борной, культиватор болон бусад хүдөө ажахын машинанууд һайса заһабарижа, тракторно-тарян ажалай бригаданууд тушаагдаа гээшэ.

Гэхэтэй хамта, олон дутагдалнууд элирүүлэгдэбэ. Хэдэн хоногоһоо гарилгын худалмэридэ гараһаар байһан тракторнууд айлай газаа байлгадажа, үмсын болон шатарай байдалда хэрэглэгдэнэ байгаа. Иланғаяа Баяанай отделениин механизаторнууд тракторнуудаа гамнанагүй. Тэдэнэр бүхы тракторнууд байра доронь байлгахын оронд, гэр гэртээ байлгажа, үмсэдээ тулэ бэлэдэхэ хэрэгтэ хэрэглэжэ байгаа. Тракторист Иннокентий Гончаров «ДТ-54» тракторнай элдэб ажилаа хажа хаһаар блоковой голова абдаджэ. Тэрэшэлэн Баяанай. Гэгээтэй, Нарягай отделениинүүдтэ газар элдүүрлэхэ машинанууд ехэ дутагдалтай байхань тэдэнэй элирүүлэгдэжэ, усадхаха хэмжээн абтаа.

Тарилгые түргэдхэхэ үшөө нэгэ а[...]

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхоз гушан гурбан мундаргын хормойдо оршоно. Түнхэн нютагай нэлэнхы хоймор талые эзэлнэ.

Мүнөө энэ колхоз али бүхы арга боломжонуудаа дүүрэн хэрэглэжэ, тарилгаа эрхим шанартайгаар, агротехническэ богони болзор соо үнгэргэхэ зорилготой. Тиин сеялкануудта механическа аргаар үрэһэ хэхын тула «СК-3» комбайнуудые хүбилган түхээрнэ.

Энэ «СК-3» комбайнуудые хүрэнгэ шэрэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэриие колхозой үнинэй механизатор Дэмпи Сыреневич Хамагаев эрхилнэ. Тэдэнэр комбайнһаа нэн түрүүн һолоомо һэжэрдэг, ороһо һагшадаг болон һалхин һэрбэй гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүдынь абажа, тэрэ байрыень ороһо ашаалха хоёрдохи бункер болгоно. Тэрэнэн соонь 2,5 тонно хүрэтэр ороһон багтаха юм. Тиин тэрэ ороһон, доро байһан шнегээр үргэгдэжэ, бункерта эюулэгдэхэ. Тиигээд нүгөө шнегээр үрэһэн сеялкэ руу гоожохо ушартай.

Комбайнай урдахи хедер

Ажалдаа түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэе

ТУГАЛНУУДЫЕ ҮНЕЭДТЭ ЗАЯДАЖА ТҮЛЖҮҮЛХЭ АРГА

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин фермэнүүд үнеэн бүридэ жэлдээ 6—9 тугал нэлгүүлэн заядажа түлжүүлнэ. Тэдэнь 4 һаратайдаа 120—139 килограмм татана, харуһна, тэжээлэйнь гаргаша эрид хямдарна.

ТЭЭСГЭН Россин Федерациин колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальнигуудай, партийна комитедүүдэй секретарьнарай зүбшөөн дээрэ Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэдээ, орон дотор һү, мяха болон бусад продуктнуудай хэр ехээр абтадаг боложо байһан тухай тоонуудые дурдаад, иигэжэ тэмдэглээ һэн:

— Зүгөөр зоной хэрэглээнэй улам улам ургажа байна. Тиимэһээ адууһа малай ашаг шэмэ үрил элбэг дэлбэгээр абадаг болохын тула сааралдаашье бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ зэргэтэйбди.

Нэн түрүүн эрхим шанартай мяха, һү элбэгээр абажа, гүрэндэ үнэеэ худалдахын тула эбэртэ бодо малай түл һайнаар абаха, тугалнуудые үрэжүүлэн, түргэн болзорто, гаргаша багатайгаар томо болгохо, таргалуулжа гэжэ шиидхэхэ удха шанартай.

Илангаяа нарай тугалнуудые багаһаань зүбөөр харуулжа, гаргаша багатайгаар томо болгохын тула тэдэниие үнеэдтэ заядажа түлжүүлхэ байна. Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг оронуй зарим нютагууды эна арга үргэнөөр хэрэглэжэ, амжалта түйлана. Багаһаа хойшо эхэ үүжэжэ түлжэһэн тугал элдэб үбшэ хабшанда дайрагдадагүй, түргөөр томо болодог. Ажалайнь гаргашашье һургалт бага болоно гэнэ.

ТУГАЛ ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛХЭ ТҮРҮҮ АРГА ОЛДОО

1960 оноһоо хойшо манай республикын хүдөө ажахын туршалгын станцида фермын тугалнуудые һайнаарынь хойно томохон болотор үнеэдтэ хоёр-гурбаар заядан түлжүүлдэг арга хэрэглэжэ ехэ амжалта олоод байна. Энэ дарган сулашье һаа, хатуу хүлээтэй бүлэг үнеэдые илгажа, тус бүридэнь нэгэнһээ гурба хүрэтэр тугал табиад, 3-4 һаратай болоторнь хүхүүлээд, һалгаадаг байгаа. Удаань тэдэ үнеэдтээ ондоо бүлэг нарай тугалнуудые асаржа заядаһайди. Тиигэжэ тэдэнэй шэргэтэрнь жэл соо 3 ондоо бүлэг тугалнуудые һалгуулжа байгаад ташалгаһандаг. Бури һүтэйшөө үнеэдэй нэгэн доро 3-3 тугал табижа хүхүүлдаг. Тэдэнэй хажуугаар мини туршажа үзэхэ, сасууажа харахын тулада хэдэн тугал гараар үгжэжэ түлжүүлдэбди. Бүхы тугалнууд һүвөөр харуулагдажа байгаа. Үнеэдые доро үнеэнхөө үгөөн тон али тэжээл дааша багаар туршалгын шэмэ мунгэжэ байгаабди. Ганцал ондоо юумэнь юуб гэхэдэ, нэгэ бүлэг тугалнууд үнеэдтэ заядажа түлжүүлэгдээ, нүгөөдүүлынь гараар тэжээгдэ.

Фермэдэнь жэл соо 146 тугал абтажа, 84-иинь үнеэдтэ заядагдажа түлжүүлэгдээ. Харин бэшэниинь гараар үгжэжэ ехэ болгогдоо юм. Эдэ хоёр ондоо аргаар түлжүүлэгдэһэн тугалнууд тад ондоо байдал. Үнеэдтэ заядагдажа түлжүүлэгдэһэн тугалнууд сооһоо оройдоол нэгэниинь үбшэлжэ гарзалаа. Гараар тэжээгдэһэн 62 тугалай аяар 17-иинь гарзалһан юм. Тэдэнь ехэнхидээ гэдэһэ доторой үбдэжэ үхөө. Юуб гэхэдэ, һалгаад орхиһон һүн соо элдэб шэхой ороходо муухай болоно, гашуутар боложо эхилнэ. Һалһаар 2 час үлүүтэй соо байлгаад һүн гашуудаг. Тиимэһээ һүн тугал тэжээхэдэ ямар бусад тугал тэжээхэдэ тугалай гэдэһэ хүдэлмэрни тон доогуур байна. Тэдэнэй тугал томо болохо гэжэ зорилгоор 2—3 часһаа ехэ зөөлэн байлгаһаар 5—6 час болоһон хүрэхэ һүн бүлээн, зөөлэн юм. Тиин тэрэнэй хүрэхэдэ харшын хүрэн гэжэ олон ябадаг хүн мэдэхэ.

Зарим хомхой тугал абаһанаар ехэ ехээр гудамхаад, шүлэнһээ хүсэд холисолдуулһангүй залгижа, доторсо хүдэлнэ, үбдэнэ ха юм.

Хүхэ хүхэжэ ондоо болоһон тугал тон һайн шанартай, сэбэр, бүлээхэн һү эдинэ гэхэ. Тиимэһээ үбшэ хабшанда, элүүр һайнаар ургана. Үнеэдтэ заядажа түлжүүлэгдэһэн тугалнууд 3 һаратай болоходоо, гараар тэжээгдэһэн малһаа һургуул сула, мяхалиг болоһон байдаг. Тэдэнэр 4 һаратайдаа эхэһээ һалгаагдахадаа, тус тустаа 117 килограмм, заримынинь 120—139 килограмм татана. Тиимэ мал саашадаашье шэрхи, сула бэетэй, тобир байдаг. Харин гараар үгжэжэ тэжээһэн тугалнууд 4 һаратайдаа оройдоол 90—100 килограмм татадаг байна.

АЛИШЬЕ ТАЛААРАА АШАГТАЙ

Тугалнуудые үнеэдтэ заядажа түлжүүлхэдэ үшөө юугээрээ һайн гэхэ, һэбэл, харууһа, тэжээлэйнь гаргаша һургагүй бага боложо үгэнэ. Жэшээлхэдэ, иимэ аргаар түлжүүлхэдэ нарай малай шэгнүүрые центнер хүрэтэр нэмэхын тула гаргагдаһан үбһэ тэжээл, мүн харууһалгын мүнгэн түлөөһэ оруулагдаһан гаргашые нэгэ дороо тоолоод байхада, бүхы гаргашань гараар тэжээһэнһээ 43,2 түхэриг хямда болоо. Нахадаад гэхэдэ, һү һаха, тэрэниие тугада угжаха гэхэ мэтэ үлүү ажал хэрэгсэхэ болоно, харин тэдэниие үнеэдтэ миил табижа үгөөд лэ байна ха юм. Гараар угжадаг мүнөө нэгэ тугалнаан 30—35 тугалтай 15—17 үнеэдые харааад байха арга байна. Фермэнүүдтэ һаалишадашье олон сүлөөрөө.

Сүүдэндөө дунда зэргээр 4—5 литрһээ доошо бэшэ һү гараха үнеэд илгагдаха ушартай. Тугал заядажа түлжүүлхэ үнеэдые илгахадаа, һая гараһан тулые эхадань һайса долёолгоод, ургашнь хүхүүлэнэй һүүлдэ 3—4 час болоһон хойно ондоо үнеэнэй тугал асаржа заядаха байна. Тиихэдэ тэрэнээ голохогүйнь тула үнеэнэй һү тугалай толгой, уса нюрган, һүүл багаарнь түрхихэ, эхадань долёолгоохо, үнэрдүүлхэ шухала. Хүхүүлхынгээ урда үнеэнэй дэлэн угааж аршаха, хүхыень шоборжо, ходорхой болгоод угаха ёһотой.

Тэрэшэлэн хүгшэрһэн гү, али хатуу, жэжэ хүхэтэй үнеэдые шэргэлхэ, һүень гуйсэд харуулжа, тугалнуудта элюулжа хэрэгтэй.

Тугалнуудые үнеэдтэ заядажа түлжүүлдэг болоһоной ашаар Иволгын туршалгын-жэшээтэ ажахы нёдондо 2861 түхэригэй алмалта хээ юм. Мүнөө эндэхи 7 фермэдэ хамтынь 384 тугал эна аргаар түлжүүлэгдэжэ, нарай малай тус бүриин шэгнүүр үдэрэй дунда зэргээр 618 граммаар нэмээдэнэ. Түрүү тугалшан В. И. Колесова хаража байһан 102 тугалайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдэндөө 700 граммаар, мүн эргаадахи отделениин Д. Х. Бамбуева, Б. Н. Убугуева, Д. Д. Дашиева гэгшэд 98 тугалай тус бүриин шэгнүүрые сүүдэндөө 800 граммаар нэмээжэ шадаа. Харин эдэнэртэй тон адли эрхэ байдалда байгаад, нарай малаа гараар угжажа тэжээхэдээ, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдэндөө оройдоо 355—400 граммаар нэмээнэ байна.

ЭНЭЭНИИЕ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЫН ТУЛА ЮУ ХЭХЭБ?

Нарай малые түлжүүлхэ энэ түрүү аргые зүбөөр хэрэглэхын тула юу хэхэ тухай хэдэн һанамжа хэлэмээр байна.

Нэн түрүүн фермэ, гүүртэдэ тугалнуудай олоор гаража эхилхэдэнь, бэеэр тобир һайншье һаа, хатуу хүхэтэй, мүн хүгшэржэ ябаһан үнеэдые илгаад, тугал заядаха хэрэгтэй. Тиигэбэшье һаашаг тэрэһэн, үшөө хоморооггүй үнеэдые илгабал ашагтай. Юуб гэхэдэ, хоёрдохи эхилһэн үнеэд нэгэн доро 2—3 тугал хүхүүлжэ садхааха(ы) шуу.

Нэгэ үнеэндэ өөрынь тугалтай адлирхуу болзор соо гараһан, шэгнүүрээрээ адлишуу 1-ээр тугал табижа заядаха һайн. Хэрбээ нэгэ тугалайнь һула, тулхюурые байгаа һаа, далангайнь хойтохи хоёр хүхэ хүхүүлжэ ороход ушартай. Тугалнууд 7—10 минута соо хүхэжэ садаад гарадаг юм. Нэгэ үнеэндэ 2—3 тугал 90—100 үдэр соо хүхүүлжэ, тус бүридэнь 90—100 килограмм шэгнүүртэй болгоод һалгааха болохо. Тэдэнэйгээ һүүлдэ үшөө ондоо 2—3 нарай тугал табижа заядаха юм.

Тугал хүхүүлжэ байһан үнеэд элдэб яяын, шэмэтэй һайн тэжээл, минералын хоол дутамгүй эдихэ ёһотой. Мүн тулнуудтэньшье үбһэ ногооһон эжээлэл, силос, ороһо талханай зүйл, минералын тэжээл хүрэтэр багаһаань эдюулжэ һургаха хэрэгтэй. Тиимэһээ шүүбэ бусаддаа улгахада өөрэгүй.

Үнеэдээ ушжам хаппаа хотондо байлгаад, нэгэ-хоёроор тусхай таһалгада оролдуулжа, тугалнуудтань хүхүүлэх шухала.

Энэ түрүү аргые хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэн, нарай малые зүбөөр, гаргаша багатайгаар түлжүүлхын тула бүхы анхаралаа табиха хэрэгтэйбди.

Н. Савинская,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин һаалгые даагша.

МУХАР-ШЭБЭР. Бэшүүрэй совхозой 4-дэхи отделениидэ тугалшан Аграфена Панькова түлэлдэг. Тэрэнэй харууһалдаг тугалнууд жэлһээ жэл бүри һайнаар түлжүүлэгдэдэг, сүүдэндөө 700—800 грамм нэмэдэг. Нүхэр Панькова мүнөө 30-аад тугалнуудые харууһална. Тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые намар болотор 300 килограмм болгохые хүсэнэ.

— Ямаршье нарай малые онол оншыень оложо эдеэлүүлжэ харууһалаад, сэбэрхэн, дулаан, дороһоо хуурай байрада байлгажа, саг соонь рацион алдангүй эдеэлүүлхэдэ, шэгнүүрэ заабол ехээр нэмэдэг. Тон шухала юуб гэхэдэ, удэр бүриин оролдолго хэрэгтэй, — гэжэ Аграфена Панькова хөөрэнэ. Зураг дээрэ: А. Панькова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной апрелиин 9.

МОСКВА[...] Тэжээлэй[...] диобиологи[...] тэжээлэй б[...] тугнаар[...] нөөр эдэж[...] үшөө урга[...] Зураг дэ[...] рантнууд В[...] раһа). О[...] тулагдаһ[...] урэһэнэй[...] ажаглан к[...] ТАСС

1-ЭЭЙ ҺАЙНДЭРЫЕ АЖАЛАЙ ...Э БЭЛЭГТЭЙГЭЭР УГТАЯ!

★ ★ ★

...АЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...леспромхозой ...эй пунктнууд ...участогуудай ...хундэлэлэй со... ...ндэ оролсожо, ...он шэнэ уялга... ... Уласхооронд... Майн Нэгэниие ...эйгээр угтаха ...э эхилһэн тус ... дүрбэ һарын... болзорһоонь 3 ... дүүргэхээр

... 1500 гаран ...коммунис ажа... ...рһэн социалис ...хабаадалсажа, ...ан ажаллана. ...дошод, брига... ...нэ хүндэтэ нэ... ...һэн байна.

...хэ кварталай ... дүүргэгдээд, ...дуур 80 гаран ...гэй продукци ...аа. Кварталай ...орһоонь урид ...и модошод 4,8 ...р һайн шанар... ...мянган шпала, ...дон хайрсагуу... ...тр хюрөөдэмэл модо хэрэглэгшэдтэнь хараалагдаһан түсэбһөө гадуур эльгээбэ.

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ солын түлөө мүрысэжэ байһан модо бэлэдхэлэй Сангон, Эриин мастерска участогуудай модошод кварталай түсэбые холо ехээр үлүүлэн дүүргээ. Түрүү энэ пункт, участогайхид модо бэлэдхэхэ даабаряа графигһаа хахад һараар уридшалан ябана, 3,5 һарын даабариие дүүргүүтэй болоо.

Модошодой замай залуурша Алексей Кудряшовой үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн модошод долоон жэлэй, мүн энэ оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр мүрысэнэ. Бага комплексно бригаданууд тус тустаа 25 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ уялгатай. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула бригада бүхэн һара соо 2100 кубометр модо бэлэдхэжэ, дээдэ складуудта шэрэхэ болоно.

Түрүү бригаданууд энэ нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, нүхэр Кудряшовой хүтэлбэрилдэг бригада март һарын туршада 2150 кубометр, модо бэлэдхэлэй Хара-Хүтэлэй пунктын Иван Кучеренкын бригада 2450 кубометр, Ехэ-Горхоной пунктын Петр Нагумановай, Василий Спиридоновой даадаг бригаданууд тус тустаа 2200 кубометр модо бэлэдхээд, дээдэ складуудта зөөһэн байна.

Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын тула мүрысэжэ байһан доодо складай Николай Савельевэй бригадынхид шэнэ үүсхэл гаргаба. Тэдэнэр эндэхи хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай журамай түлөө бүхы бригадаараа харюусаха гэһэн уялга абаба. Хэрбээ бригадын ямар нэгэ хүдэлмэришэн ажалдаа хожомдожо ерэһэн гү, али ажалдаа гараагүй һаань, бригадын коллектив даабаряа үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө шан абахаһаа арсаха гэжэ шиидэһэн байна.

Майн Нэгэниие нэрэтэй солотойгоор угтахаар оролдодог модошод мүнөө модо шэрэхэ графигаа 3 хоногоор уридшалан дүүргэжэ ябана.

С. Тюлюкин.

ПОЛЬ РОБСОН. **Түрэһөөрнь 65 жэлэй ойдо.**

ТАСС-ай фотохронико.

Энэ зураг анха түрүүнэе толилогдобо.

ТАСС-ай мэдээсэл

Апрелиин 6-наи 4 час 24 минутада «Луна-4» гэжэ автоматическа станци һараһаа 8500 километрэй хараанда ниидэжэ гараба.

«Луна-4» гэжэ станциин туһаламжаар хэгдэһэн туршалганууд болон хэмжэлгэнүүд дүүрэнхэй. Хэдэн үдэрэй турша соо энэ станцитай тогтоогдоһон радиохолбоон байха юм.

Һара шэнжэлхэ хэрэгтэй холбоотой хэдэ хэдэн техническэ асуудалнуудые шиидхэхэдэ ехэ удха шанартай ехэ материал абтанхай. Замбуулинай дайдые шэнжэлжэ байдаг манай ороной эрдэмэй ехэ центрнүүдтэ эдэ хэмжэлгэнүүд шэнжэлэн үзэгдэжэ байна.

«Луна-4» станци 1963 оной турша соо ниидэхэдээ газарые тойрон дабшаха юм. Энэ станци ниидэжэ ябахадаа түрүүшын тойролгодо газарһаа эгээл холонь 700 мянган километр, эгээл дүтэнь 90 шахуу мянган километр байха. Һара ба наранай татасада орожо «Луна-4» станциин ябадаг зам нилээд горитойгоор хубилха байна. Энээнэй эсэстэ тус станци газарай татасаһаа гаража, наранай хэмэл одон болож дабшаха юм.

«Луна-4» гэжэ станциин дабшаса тухай ТАСС-ай мэдээсэл энэ тэдыгээр дүүрэбэ.

Советскэ правительственна делегаци Турку городто айлшалба

ТУРКУ, апрелиин 7. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин болон советскэ правительственна делегациин бусад гэшүүд Финляндиин худалдаа наймаанай ба промышленностиин министр Т. Вихерхеймо, мүн Финляндида байһан Советскэ элшэн сайд А. В. Захаровтай хамта тус ороной соёл гэгээрэлэй хуушанай центр, портово, промышленна шухала город болохо Турку ерэбэ. Городой үйлсэнүүд совет ба финэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. Городой ажалшад хани барисаатай совет арадай түлөөлэгшэдые хани халуунаар угтаба.

Музей болгогдоһон хуушанай город—хэрэм хараһанайнь һүүлээр А. Н. Косыгинай, совет делегациин гэшүүдэй хүндэлэлдэ городой засаг түрынхид сайлалга хэбэ. Т. А. Вихерхеймо, парламентын нэгэдэхи вице-түрүүлэгшэ П Айтимо, муниципалитедэй түрүүлэгшэ И. Койккалайнен, городой мэр Х. Кюття гэгшэд энээндэ байлсаба.

И. Койккалайнен, А. Н. Косыгин үгэ хэлэбэ.

Эбтэй эетэйгээр

...нэгэ жэгдээр ... Тэдээн доро ...и шэнги боло... ...соо хүсэтэ ехэ ...үдэлхэ абяан

...һээ нарихан ... табигдажа, ..., туннелеэр ...даа бэлэн кон... ...нууд боложо ...ар оруулхагүй, ...ишье забһар, ...эһэниинь шал... ...вэ хэдэг цехтэ ...тораар дам... ...байна. Иигэжэ ...дые хэдэг ли... ...гүйгөөр ажал... ...энгеэр хараг...

...дэ ороһон хүн ...элгэнүүдэй хү... ...жо, ехэ стано... ...дые хүдэлгэжэ ...эришэдые ха... ...жа болохо. ...һэн, орёо онь... ...дые һайнаар ...мэришэд эндэ ... мэдэхээр. Ав... ...шье һаадгүй... ...башье, түмэр ...анар муутай... ...олохо ха юм. ... байһан баса... ...й шанарые ехэ ... үзэнэ.

...ын дэргэдэ ... ажаллана. ...лай ударник ...й улаан вым... ...амп дээрэ үл...гөөтэй. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, түрүүшүүлэй тоодо үнинэй оролсоһон Клавдия басаган мүнөө долоон жэлэй зургаан жэлэй даабариие дүүргэжэ шадаһан байха.

Энэшье үдэр эршэтэ ажалаараа суурхаһан басаган сүлөө забдагүйгөөр ажаллана, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэхые оролдоно.

Урда үдэрынь эндэ ерэһэн консервэ хэдэг заводой түлөөлэгшэд баанхануудые бүри олоор хэжэ гаргыт гэжэ эндэхи хүдэлмэришэдтэ хандаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон консервэ хэгшэд дүрбэн һарынгаа даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидээд, эдэ үдэрнүүдтэ бүри олон баанхануудай хэрэгтэй болохо тухайнь мэдүүлһэн юм.

— Танай найдабариие харюулжа шадахабди, хэрэгтэй баанхануудаар хангахабди,—гэжэ нүхэр Глуховагай бригадын басагад консервэ хэгшэдтэ харюусаһан байна.

Хүдэлмэриин үдэрэй түлэг дунда гэнтэ штампнь муу шанартай баанхануудые хэжэ эхилээ. Клавдия Глухова штампаяа байлгажа, шалгажа үзэһэнэй һүүлээр ябуулба. Баанхануудай шанар һайжарбагүй. Энээнэй шалтагаание заабол элирүүлхэ. дутагдал зайсуулха хэрэгтэй болобо.

— Сугтаа харая, юун болоо гээшэб?—гэжэ Нина Дорошкевич Клавдида хандаба.

Штампаяа байлгажа, хоёр басагад һайнаар шалгажа үзэбэ. Одоол мүнөө тэдэнэр голодоһо гаргалгын шалтагаание элирүүлээд зайсуулба. Уданшьегүй штамп хүдэлжэ эхилээ, һайн шанартай баанханууд хойно хойноһоо подъёмно элеватораар консервэ хэдэг цехтэ дамжуулагдажал байна.

Түмэр баанхануудые хэдэг цехэй хүдэлмэришэд олон бэшэшье һаа, даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Эбтэй эетэйгээр, бэе бэедээ туһаламжа хүргэн ажаллаһанай ашаар лэ тэдэнэр амжалта туйлана.

Станок дээрэ ажаллагша Надежда Немочина дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй нэгэниинь юм. Энэ түрүү хүдэлмэришэн баанха хэдэг, гагнадаг түхеэрэлгэ дээрэ ажаллажа шадана. Мүн Вера Ермолаева олон станок шудаланхай. Хүдэлмэришэд Вера Соколова, Феодосья Воробьева болон бусад үйлэдбэриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Тус цехэйхид Майн Нэгэнэй хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, хэхэ, дүүргэхэ зорилгоёо тодорхойлбо. Дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абаһан консервэ хэгшэдые хэрэгтэй тооной баанхануудаар дүүрэн хангаха, һайн шанартай продукци бүтээн гаргаха гэжэ тэдэнэр шиидэнхэй.

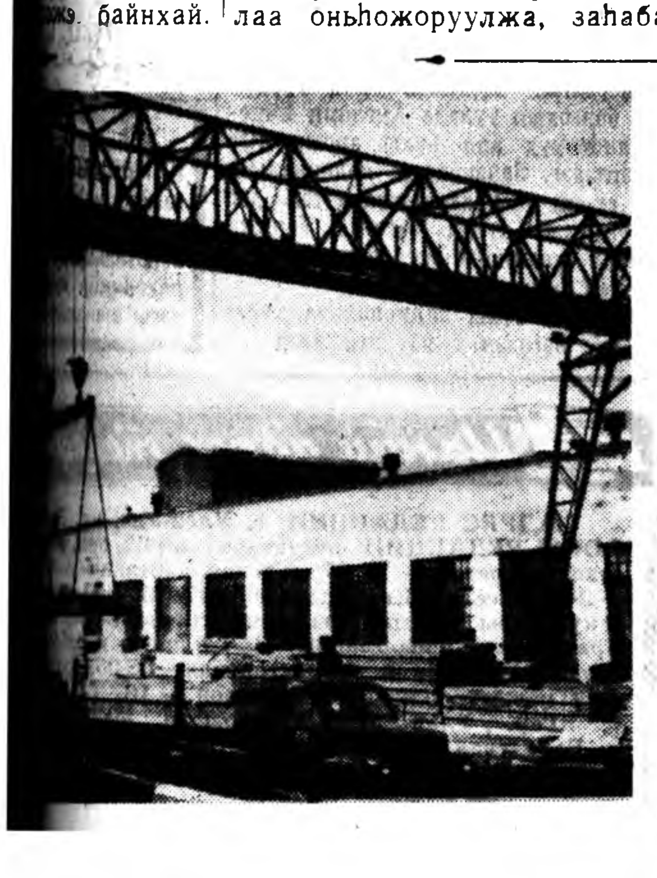
Г. Харченко.

...жалаа оньһожоруулна

...тай ноябриин ...бэриие хэрэг ...үлжэ байһан ... хүдэлмэришэд ... хубинуудые ...талаар һүүлэй ...бүтээгээ. Онь... ... поточно хэ... ...гдоо. Ганса ...нии, тэрэнэй ... отделенидэ, ...удхалгын цех... ... Мүнөө завод ...ини бии болоо. ...алгын цехтэ ...дхохо талаар ...жэ байнхай. Хүндэ ажал оньһожоруулха хэдэн шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо. Слесарьнүүдэй гараар бүтээхэ хүдэлмэри оньһожоруулагдаһанай ашаар тэдэнэй ажалай бүтээсэ хоёр дахин ехэ болгогдоо, үйлэдбэриин культура нилээд ехээр дээшэлүүлэгдээ. Вагонуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилхын тула хоёр цилиндртэй пресс тодхогдоһон, букснуудые хабсаралгын отделени зөөхын тула конвейернэ машина хэрэглэгдэжэ байна. Тус цехэйхид хүндэ ажалаа оньһожоруулжа, заһабарилгын шанарые һайжаруулһан, ажалай бүтээсые, үйлэдбэриингөө культурые дээшэлүүлһэн, заһабарилгын өөрынь үнэ сэнгые горитойгоор бага болгоһон байна. Технологууд К. З. Зангеев, М. В. Сапожникова, В. Я. Зотов, О. В. Кучук, И. И. Шкурко, Е. И. Коростелев, механигууд Г. К. Прищепа, Н. Потылицин, И. Исаев болон бусад хүндэ ажал оньһожоруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Локомотив хабсаралгын цехэй технологическа процессүүд комплексноор оньһожоруулагдажа байна. Нэгэ доро 10 тонно ашаа шэрэхэ электромостовой кран, үрэмдэлгын тусхай станок тодхоһоной ашаар эндэхи хүдэлмэришэдэй ажал нилээд ехээр хүнгэдхэгдэһэн юм. Инженер-конструктор Е. С. Баранова, технолог Н. А. Астаненко гэгшэдэй зохёоһон зурагаар хэгдэһэн станок бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана.

А. Щеглаков.

Улаан-Үдын түмэр бетон зүйлнүүдые хэдэг № 1 завод 1-дэхи кварталайнгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, Майн Нэгэнэй һайндэрые ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтахаяа тэмсэнэ. Зураг дээрэ: бэлэн болоһон продукциин талмай дээрэ.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Абаһан уялгануудаа наринаар сахихын түлөө

ФРГ-гэй правительствада СССР-эй правительствын эльгээһэн ното

Ехэ гэгшын түхэреэнтэй хоолойнуудые (труба) Советскэ Союз асархые ФРГ-гэй правительствын хориһонтой дашарамдуулан Советскэ правительствын ФРГ-гэй правительствада эльгээһэн нотые СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семенов апрелиин 6-да СССР-тэ байһан ФРГ-гэй хэрэгүүдэй этигэмжэтэ Г. Науперттэ барюулба.

Гүрэн хоорондын хэлсээгээр баталагдаһан худалдаа наймаанай хоёр талын хэлсээе Федеративна Республикын зүгһөө иимэ бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал хадаа худалдаа наймаанай холбоотой байһан ФРГ-дэ һэжэг түрүүлнэ, договорто үнэн сэхэ байха гэһэн уласхоорондын эрхын гурим ёһонуудай нэгэ гол шухалыень эбдэнэ бшуу. Абаһан уялгануудаа эбдэхэ гурим ёһые уласхоорондын харилсаанда бии болгохо гэһэн һэдэлгэ хадаа гүрэнүүдэй бэе бэедээ һэжэглэхэ ябадал түрүүлхэ байна, тиигээдшье иимэ гурим ёһо нэбтэрүүлхые хүсэгшэдтэ муугаар нүлөөлжэ болохо гээд СССР-эй правительство тэмдэглэнэ.

Федеративна правительствын энэ ааша СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаае муудуулха гэһэн эрид харша ябадал мүн гээд Советскэ правительство һэжэглэжэ байһанаа мэдүүлнэ гээд ното соо саашань тэмдэглэгдэнэ. Энээншьегүйгөөр СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаан тиимэ һайн бэшэ ха юм даа.

Баруун германиинхид абаһан уялгануудаа наринаар сахиг лэ гэжэ Советскэ правительство эрилтэ хэжэ байһан зандаа, саашадаа шухала гэжэ тоолоһон хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй байһан тухайдаа мэдүүлжэ байна.

(ТАСС).

ҺУРГУУЛИ БҮХЭН ИИМЭЭР ХҮДЭЛДЭГ ҺАА...

Коммунизм байгуулха совет хүнүүдые балшар бага наһанһаань эхилээд, ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, элүүр энхэ бэетэй, эрдэм һургуулитайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үеын тон шухала хэрэг гэжэ парти, правительство тоолоно. Партиин табиһан эрилтые зүбөөр ойлгоһон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, багшанар, түрэлхид ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, һургуули бүхэниие материальна талаар хангаха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг.

Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудта горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Гансахан һүүлэй 2—3 жэлэй туршада Мухар-Шэбэрэй аймагта арбаад шэнэ һургуулинууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тиигэжэ хэдэн зуугаад һурагшад һаруул сэбэр классуудта эрдэм ухаанай эрдэни баялиг шудалхаһаа гадна, ажалда дүршэхэ элдэб мастерской кабинедүүдтэй болонхой. Соёл болбосоролой гуламтануудые бариха талаар «Знамя Ленина», «Забайкалец» колхозуудай оролдолго һайшаамаар. Эдэ ажахынууд һурагшадтаа шэнэ һургуулинуудые элдэб түхеэрэлгэтэйгээр барижа үгэхэһөө гадна, ажалшадайнгаа культурна эрилтые хангахын тула хэдэн клуб, библиотекэ, нарайлалгын, эмнэлгын гэр, банинуудые баряа. Гансахан «Знамя Ленина» колхоздо аяар 5 шэнэ һургуулинууд баригдажа ашаглалгада үгтөө, 500-гаад айлнууд шэнэ гэрнүүдые толложо ороо.

Байра байдалаар, һуралсалай хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагдаһан һургуулида һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар ябуулха арга дүүрэн олгогдоно. Жэшээ болгон, аймагай түбэй 11 жэлэй һургуули абаад харая. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ хоёр дабхар шулуун байшанда һуралсалаа хэнэ. Һурагшадые ажалда дуратайгаар, коммунизмын хэрэгтэ бэеэ үгэнгеэр хүмүүжүүлхэ талаар энэ һургуули бусадта үльгэр жэшээ харуулна. Эндэ үнинэй багша, коммунист Евгений Тимофеевич Веретенников директорээр ажалладаг. Энэ һургуулиие һуралсал-хүмүүжүүлгын түрүү шэнэ аргые аймагай һургуулинуудта нэбтэрүүлхэ, багшанарай дүй дүршэлөө халан абалсаха гуламтань болоо гэжэ нэрлэхэдэ алдуу болохогүй. Багшанаршье тиигэжэ хөөрэдэг. Юуб гэхэдэ, энэ һургуулиин багшанар аймаг соогоо түрүүлэн һурагшые класстань хоёрдохи жэлдэнь үлөөхэгүй гэһэн үүсхэл 1962 ондо гаргаад, тэрэнээ бэелүүлхын тула эдэбхитэйгээр ажаллана. Һургуулидань бүхыдөө 26 класс. Тэрэ тоодо 13 эхин, 13 ахалагша классуудта 800 гаран һурагшад юрэнхы эрдэм шудалжа, коммунизм байгуулгын асари ехэ хэрэгтэ бэеэ бэлдэнэ. Һурагшад һуралсалайнгаа хажуугаар ажалда дүршэнэ. Хүбүүд 9-дэхи классһаа эхилжэ, трактор, машина болон хүдөө ажахын бусад зэр зэмсэг шудална. Басагадынь мал ажалда тугалшанаар, һаалишанаар хүдэлжэ, хүдэлмэриин дүршэлдэ һурана. Һургуулиин һурагшад үйлэдбэриингөө хэшээлые «Коммунизм» колхоздо үнгэргэдэг. Үнгэрэгшэ зундаа һурагшад 300 га шэниисэ, 215 га кукуруза, 36 га хартаабха, 6 га саахарай свёкло харууһалхадаа үндэр баян ургаса хуряагаа. Мүн үбһэ, таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг. Һурагшад И. Поломошнов, В. Васильев, Д. Ефимов болон бусад үбһэ хуряалгада һайнаар ябаһанайнгаа түлөө колхозой правлени, партийна организациин зүгһөө магтаалда хүртөө.

Һурагшадай хоёрдохи жэлээ нэгэ класстаа дахинаа һууха гүйн тула багшанар, комсомолой, пионерэй организацинууд, түрэлхидэй комитет номдоо муу һурадаг һурагшадта хэшээлэйнь һүүлээр нэмэлтэ һуралсал эмхидхээ. Һурагша бүхэн тусхай тетрадьтай. Тэрээн дээрээ алдуутайгаар бэшэһэн үгэеэ, тоо бодолгын болон бусад предмедүүдээр ойлгоогүй юумэнүүдээ зүбөөр бэшэжэ һурадаг. Класс бүхэндэ түрэлхидэй комитет, һурагшадай эдэбхитэд бии. Пионернүүдэй звенонууд хоорондоо мүрысэдэг. Класс соо хэн нэгэн һурагшын муу гэһэн сэгнэлтэ абабалнь пионерэй, классай суглаан дээрэ шангаар хэлсэгдэдэг ёһо заншалтай. Бэрхэ һурагшадынь гээгдэгшэдтээ туһалдаг.

Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һарада «Буряад үнэн» газетын хуудаһанда «Бүгэдэндэ хабаатай хэрэг» гэһэн гаршагтай нүхэд И. Щапов, Д. Базаржапова, А. Миронова гэгшэдэй хандалга бэшэгые һургуулиин багшанар үнэн зүрхэнһөө дэмжээд, ниитын газарта үхибүүдэй журам эбдэхэ ябадалтай, номдоо бүри һайнаар һурахынь тула түрэлхидтэй холбоо барисаагаа улам һайжаруулаа. Бодото хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхилээ. Һургуулиин хашаагай газаа тээ һурагшад ямараар бэеэ абажа ябанаб гэһэн асуудал партийна, профсоюзай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, бодото хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Ургажа ябаа залуу үетэниие ажал, һуралсалда адли тэгшээр хүмүүжүүлгэ хадаа бултанаймнай нангин уялга гэһэн асуудалаар суглаанууд аймагай эмхи зургаануудаар үнгэргэгдөө. Тэдэ суглаанууд дээрэ хэнэй үхибүүн номоо ямараар үзэнэб, класстаа, үйлсэдэ, ниитын газарнуудаар наадажа, сэнгэжэ ябахадаа журамынь ямар байдаг бэ гэжэ нюур сахингүй сэхэ руунь хөөрэлдөө. Мүн һурагшадай дунда элдэб асуудалаар тематическа, асуудал-харюугай үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг болоо.

Һургуулиин багшанар үхибүүдые коммунизмын хэрэгтэ бэеэ бэлдэнгеэр хүмүүжүүлхэһээ гадна, түрэлхидэй, олониитын дунда коммунизм байгуулагшадай ёһо журам ямар байха зэргэтэйб гэжэ ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулдаг. Жэшээнь, багшанар, түрэлхидэй хүсөөр «Һургуули дуулгана» гэһэн гаршагтай, олон хэһэгээр ханын газетэ һара бүри гаргаад, тэрэнээ олоной ябадаг газарта үлгэдэг. Иимэ газетэ 5-дахи жэлээ гарана. Тэндэнь номдоо муугаар һурадаг, һургуулиин, ниитын журам эбдэдэг һурагшадые, үхибүүдээ муугаар хүмүүжүүлдэг, архи тамхи намнадаг түрэлхидые шангаар, шог зурагтайгаар шүүмжэлдэг. Харин газетын хуудаһанда гансал муу талые ходо харуулжа байдаггүй, мүн һайн һурадаг, журам эбдэдэггүй һурагшадые, тэдэнэй түрэлхидые магтадаг. Тиихэдээ тэдэнэр үхибүүдээ хайшан гэжэ хүмүүжүүлнэб, тэдэнэй дүй дүршэл ойлгосотойгоор харуулдаг. «Һургуули дуулгана» газетын ээлжээтэ номерой гарамсаар, тэрэнэй хажууда хэдэн хүнүүдэй һонирхоч, урмашан байхань магазин, клуб, почтонуудта ходо харагдадаг. Уншагшадай дунда элдэб хөөрэлдөөн болодог. Жэшээнь, февраль һарын нэгэ номерые харахада, тэндэнь иимэ гаршагтай статьянууд толилогдонхой гэбэл: «Эсэгэ хадаа хүмүүжүүлэгшэ байха зэргэтэй» гэһэн түрүү бэшэг. Тэрэнэй удаа «Үхибүүд хадаа манай зол жаргал», «Олон үхибүүдэй эхэ», «Хүхы шубуун шэнги эсэгэнэр» гэһэн шүүмжэлэл. Тэрээн соогоо колхозууд хоорондын барилгын организациин хүдэлмэришэн Сапожников, хаанашье хүдэлдэггүй Е. Красинский, ДЭУ-гэй хүдэлмэришэн Черных гэгшэд түрэһэн үхибүүдээ хүмүүжүүлхые оролдодоггүй, «хүхы шубуун» шэнгеэр хаяад лэ, архи, тамхи намнаад ябадаг гэжэ шүүмжэлэгдээ. «Би хүбүүгээ харахашье дурамнигүй, хаана хэнэт, хайшань абаашанат, намда хамаагүй» гэжэ Черных харюусадаг. Мүн тэрэнэй үрөөһэн бөөрэ Е. Красинский гэгшэ хурсаар шүүмжэлэгдээ.

Һургуулиин коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэдэг. Хүндэтэй энэ нэрэдэ хүртэхын түлөө тэмсэхэдээ тэдэнэр социалис уялга абанад. Аймагайнгаа бүхы һургуулинуудта хандалга бэшэг абаа. Тэрэнь радиогоор дамжуулагдаа.

Мухар-Шэбэрэй багшанар эндэ ерэжэ, тэдэнэй ажал хүдэлмэритэй танилсадаг, семинар үнгэргэдэг, нээмэл хэшээлдэнь һуудаг. Һургуулиин багшанар Хара-Шэбэрэй найман жэлэй һургуулиие шефтээ абанхай.

Коммунизмын үедэ ажаллаха, ажаһууха залуу үетэниие бага балшар наһанһаань эхилээд, коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлдэг Мухар-Шэбэрэй түбэй 11 жэлэй һургуулида амжалта хүсэе.

Б. Жамбалов.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

ОРХИГДОҺОН СААД

Цахир тосхоной баруун түглэ соохи шэмэг һайнтай саад аймагай түбэй ажалшадай амардаг таарамжатай газар байһан юм. Теэд тэрэмнай орхигдошоод, хашаань хэдэн ханаар задалагдаһан, тон үзэмжэгүй болонхой. Яахадаа тиигээб гэхэдэ, аймагай культурын таһагта мэдэлтэй байхадаа һайн эзэтэй байһан саад, һүүлдэнь Цахирай сомоной Соведэй гүйсэдкомдо дамжуулагдаһаар анхарагдахаяа болишоо. Нютагай Совет, Цахир тосхоной ажалшад сүлөөтэй сагтаа һайнаар амархын тулада хажуудаа байһан сэсэрлигээ һэргээн һайжаруулха бээз гэжэ найдагдана.

Б. Шоёнов.

НОГООН ЭДЕЭН ДЭЛГЭРЖЭ ЗАХАЛАА

Сотниково тосхон. Эндэмнай Ивалгын совхозой огородой эдеэ ургуулдаг дүрбэдэхи бригада ажалладаг. Ниислэлэйнгээ ажалшадые ногоон эдеэгээр хангажа байха гэһэн зорилго тус бригадын овощ таригшад урдаа табинхай.

Шэлээр бүрхөөгдэһэн эртын овощ ургуулдаг теплицэнүүд. Имэ теплицэнүүдэй талмаинь 2850 дүрбэлжэн метртэ хүргэгдэнхэй. Тэрэнэй 700-дань үгэрсэ, 330-дань помидор таригданхай. 1500 дүрбэлжэн метр талмайтай хоёр арочна теплицэ баригдажа дүүргэгдэнхэй, гурбадахиниень барижа байна.

Сотниковой огородшод даалгаһан ажалдаа дүршэжэ, жэлһээ жэлдэ ажахыгаа үргэдхэжэ, ургасаяа дээшэлүүлжэ байһан зэргэтэй. Жэшээнь, энэ бригада 1961 ондо 20 тонно, 1962 ондо 30 тонно овощ гүрэндэ тушааһан байгаа. Долоон жэлэй табадахи жэлдэ гүрэндэ тушааха овощойнгоо хэмжээе 40 тоннодо хүргэхэ гэһэн социалис уялга бригадын гэшүүд абанхай.

— Манай тепличнэ ажахын хоёр секцидэ үгэрсэ таригданхай. Эдэ секцинүүд мартһаа ноябрь болотор саг үргэлжэ үгэрэсэ үгэжэ байха зэргэтэй. Мартын 25-да түрүүшынгээ ургаса — дүрбэн центнер үгэрсэ суглуулжа, хотынгоо ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта тушаагаабди. Иигээд лэ ажалай халуун хаһа ерээ гээшэ, — гэжэ тус бригадын бригадир, коммунис ажалай ударник Инна Николаевна Палетова манда хөөрэбэ.

Овощ ургуулдаг энэ бригадын олохон гэшүүд коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй, ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг юм. Улаан-Үдэ хотын Советскэ райсоведэй депутат Мария Шубина, хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд Анастасия Котовщикова, Любовь Шубина гэгшэд эндэ арбаад жэлэй туршада ажаллажа, хүндэтэй болоһон нүхэд.

«Томо городуудые болон промышленна центрнүүдые тойруулан һү-овощ эрхилхэ ажахынуудые байгуулха тухай» Н. С. Хрущевой КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ бэшэһэн бэшэгтэй танилсажа, тэрэ бэшэгээр урмашаһан Сотниковой огородшод ногоон эдеэ улам дэлгэрүүлхын хойноһоо оролдожо, һанаһан зорилгодоо хүрэхэл байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: райсоведэй депутат Мария Шубина түүһэн үгэрсэеэ тушаахаяа байна.

С. Балдуевай фототекст.

Ахын түрүүшүүл

8-ДАХИ ЖЭЛЭЭ...

Ахын «Коммунизм» колхозой залуу малшан Федор Иванов 8-дахи жэлээ мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо нилээд дүй дүршэлтэй болоо. Даажа абаһан малаа зоотехническэ заабариин ёһоор үдхэнэ. Мүнөө харууһалдаг 200 толгой һарлаг буруунуудынь тобир тарган.

Федор Иванов энэ ажалайнгаа хажуугаар, мүн сабшалан дээрээ наг шэбхэ элбэгээр гаргана, һайнаар үтэгжүүлнэ.

МАГТААЛТАЙ ХОНИШОН

Ким Жамсаевич Базаров Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон юм. 1962 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ.

Мүнөө Ким Базаров 259 эхэ хониһоо 235 хурьга абаад, бултыень томо болгожо байна. Ойрын үдэрнүүдтэ үшөө арба гаран хурьган абтахаар хүлеэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малшан Федор **Иванов.**

П. Жужаев.

Автоматикын

Түймэр тухай мэдээсэ...

Хүнэй байдаггүй томо склад, цех гү, али бусад хаалтатай байһан гэр байра соо болоһон түймэр али зэргэ аюултай, ажахые ехэ хохидолдо оруулдаг байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Иимэ газарнуудта тохёолдоһон түймэрэй дүлэн газаа тээшээ соробхилон гарабалнь, тэрээнтэй тэмсэхэ, тэрэниие һүнөөхэнь бүришье бэрхэ байдаг гээшэ. Зосооһоо носоһон түймэр ажахыда материальна тон ехэ хохидол үзүүлжэ магад.

Хаалтатай эзэгүй байдаг гэр байра, склад, цех соо болоһон галай аюулые хайшан гээд саг дарыдань, һүжэрөөгүйдэнь мэдэдэг болохоб гэһэн асуудал тушаа түймэр сарагшад ехэл бодомжолһон, али аргынь бэдэрһэн, шэнжэлһэн байха юм. Түймэрэй аюулһаа хамгаалха эрдэм-шэнжэлэлгын институтдай эрдэмтэд дээрэ хэлэгдэһэн асуудалай шиидхэбэри олоһон байна.

Суургатай байһан гэр соо ямаршье шалтагаанһааб юумэ шатажа захалба. Гэр соохи температурын халуун ехэдэжэ, түймэрэй түрүүшын утаан ган забһараар газаашаа бага сага мушхаран гаража байтар... хэдэхэн минута болон сасуу түймэр сараха команда дары гүйлгэжэ ерээд, гал аюул саг дарыдаа зайсуулаадхиба.

Теэд хэн энэ командые дуудаба гээшэб? Түймэрэй болоно байһан гэр соо хүн огто үгы байгаа һэмнай. Харин мэдэхэдэ, боложо байһан түймэр өөрөө өөр тухайгаа мэдээсэжэрхиһэн байгаа бшуу. Гэр доторхи температурын 60 градус хүрэтэр халуун болохолоорнь гал аюул боложо байһан тухай мэдээсэдэг тусхай автоматическа дохёон түймэр сарагшадай командада хонходожорхиһон байгаа. Тиихэдэ үшөө утаанай үнэрэй бии болоходо гү, али гэрэлэй дайрахада агшан зуура дохёо үгэжэ байдаг аппарат зохёогдоһон байха юм.

Зүгөөр дохёо хүлеэн абадаг түхеэрэлгэ хадаа түймэр сарадаг командын байдаг газарта табигдаха зэргэтэй. Үгышье болбол, харуулшанай гү, али хүнүүдэй саг... жа байдаг г... болоно. Иим... дохёо үгэдэг... рат хадаа ... нойнгоо тала... ядахаар бэш... Энээниие аба... хала хэрэгтэ... хүсэгшэд га... гаалдаг ям... хандаа һаан... гээр дүүрэн ... байна.

Буряадай... аюулһаа һ... начальн...

Артистнар Түнхэ...

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драм театрай артистнар Түнхэнэй колхоз, совхозуудаар ябажа, эндэхи зондо һонирхолтой зүжэг наада харуулба. «Левониха дээшэ дэгдэбэ» гэһэн зүжэг эндэхи ажалшадые ехэ һонирхуулаа.

Илангаяа ... роль наадаһа... лай артист В... Чмыкын роль... дай АССР-эй... Шангина гэ... бэрхээр наада...

Манда харюус...

А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекын дэргэдэ буряад номуудай тусгаар палата, библиограф—хизаар ороноо шэнжэлэгшэ бии. Буряад хэлээр уншагшад тэндэ һайн консультаци абаха аргатай. Баймга, библиотекынгээ гэрэй үргэдхэгдэхэдэ, буряад **номой таһа... хараалагдана... ряад номой... болгомоор» г... дэ газетэдэм... статьяда Бу... Культурын ... шо нүхэр Мас...**

Эрдэмтэдэй шэнэ номууд

СССР-эй Науканудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институтдай эрдэмтэ нүхэр Н. Б. Балданжапов «XVIII зуун жэлдэхи монголой грамматикын зохёол», мүн «XIX зуун жэлдэхи монголой грамматикын зохёол» гэһэн эрдэм шэнжэлхы удхатай хоёр дэбтэр зохёожо, хэблүүлэн гаргаба. Тус номууд дотор монгол бэшэгэй анха бии болоһон түүхэ тухай, саашадаа тэрэнэй хайшан гэжэ хүгжэһэн тухайнь тодо һонороор хэлэгдэнэ.

Эрдэмтын зохёоһон энэ хүдэлмэри хадаа научна хүдэлмэрилэгшэдтэ, хэлэ бэшэг болон түүхэ шэнжэлэгшэдтэ тон лэ туһатай ном болоно.

Мүн тус институтдай эрдэмтэ нүхэр Л. Ш. Шагдаров мүнөө үеын буряад хэлэндэхи шэмэглэн зохёохы удхатай болон образно үгэнүүд тухай һонирхолтой шэнжэлхы шанартай ном зохёожо, хэблүүлэн гаргаба.

Энэ номые хэлэ бэшэг шэнжэлэгшэд, уран зохёолшод, журналистнууд ехэл һонирхожо, уншаха байна. Гадна, түрэлхи хэлэ заадаг багшанарай хүдэлмэридэ, студентнэр болон дунда һургуулиин һурагшанарай һуралсалда һайн туһаламжа боложо үгэхэнь дамжаггүй.

Ю. Дылыков,

БКНИИ-гэй редакционно-хэблэлэй таһагые даагша.

Ботвинник—Петросян

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй удаадахи — долоодохи наадан үнгэргэгдэбэ. Наадан түрүүшын ябадалһаа һонирхолтойгоор эхилжэ, тэндэ суглараг шадай анхаралые татаа. Петросянай шэлэһэн англиин наадай эхилэлгэдэ Ботвинник харюугайнгаа ябадал хэхэдээ ехэ һонирхолтойгоор наадаяа үргэлжэлүүлнэ. Наадай эхилһээр арбан табадахи ябадалай хэгдэхэ багта сагаанаар наадагшань һайн байдалтай, бодонуудынь хюлгын гол талануудые эзэлһэн байгаа.

Наадан саашаа үргэлжэлүүлэгдэхэ бүреэ хүшэр хүндэ болоо. Хараар наадаһан Ботвинник арбан юһэдэхи ябадалаа хэхэдээ морёо һэлгэжэ, нэгэ буруу ябадал хэжэрхёо. Тэрээнһээ уламжалан бэрсэеэ сухарюулхадаа оногүй байрада абаашаа. Сагаанаар наадагшань энээниень һамбаашалан, ноёнойнгоо талые һайжаруулна. Петросян тэмээгээрээ хараар наадагшын тэргые һэлгэжэрхёо. Теэд иимэ шахарлуу үедэ Ботвинник зүрхэтэйгөөр ноёнойнь тала руу добтолжо ороно. Петросян хүбүү абахаар оролдожо ябаһаар, өөрынгөө талые һулаpуулаа. Тиибэшье һаа, нэгэ үлүү хүбүүтэй болоно. Удаань гроссмейстернүүд бэрсэ, тэмээнүүдээ андалдана. Энээгээр наадаиинь хойшолуулагдаһан байгаа.

Мэдээжэ шатаршадай тухайлһанай ёһоор, амаралтын үдэр хойшолуулагдаһан парти наадагдангүй дүүрэхэ гэһэниинь, дэлхэйн чемпион Ботвинник наадаяа үргэлжэлүүлээ.

Наадаиай түгэсхэлые Петросянай үлүү хүбүүн шиидхээ бэшэ, харин сагаан бодонуудай һайн тала эзэлһэнһээ дулдыдаа бшуу. Петросянай тэргэ бэрсын талада хи хүбүүдые абахаар табигдаһан дээрэһээ харын ноён тэргэ хоёр эдэнээ хамгаалха баатай болоно. Табин хоёрдохи ябадал хэгдэжэ, Петросянай хүбүүд тэргэнүүдэй хамгаалга доро урагшаа дабшажа эхилбэ. Саашаа наадаха арга һалажа, Ботвинник шүүгдээб гэжэрхёо. Тиигэжэ наадаиай тоо 4:3 боложо, Петросян түрүүлбэ.

Л. Полугаевский,

уласхоорондын гроссмейстер.

Сагаан уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваторнин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһа шуурган болохогүй. Зүүн урда зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 0—2 градус хүйтэн, үдэртөө 9—11 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Апрелиин 10—11-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта бага зэргээр саһан орохо. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө хойто аймагуудта 13—18, градус хүйтэн, үдэртөө 4—9 градус дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺ...

Горнягуудай профсоюз баяр хүргэнэ

ПАРИЖ, апрелиин 6. (ТАСС). «Горнягуудай алдартай, эмхитэй забастовко мүнөө дүүрэбэ. Засагаархид забастовкые дараха һэдэлгэ гаргаа һэн. Зүгөөр горнягууд засагаархидай һэдэлгые буруутуулжа, ехэ амжалта туйлаа. Булта эбтэй эетэйгээр тэмсэл хэһэндээ горнягууд омогорхохо ушартай болоно» гээд горнягуудай Национальна федерациин мэдүүлгэ соо хэлэгдэнхэй. Забастовкын амжалтатай һайнаар үнгэрхэ хэрэгтэ туһалһан бүхы хүнүүдые, горнягуудые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, забастовкодо хабаадагшадые дэмжэһэн бүхы хүнүүдые халуунаар амаршалнабди гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь заагдана.

Бүхы дэлхэйн профсоюзна организацинуудта горнягуудай Национальна федераци баяр хүргэһэн байна.

Финлянди һайндэрлэнэ

ХЕЛЬСИНКИ, апрелиин 6. ТАСС-ай корреспондент П. Коновалов мэдээсэнэ:

Хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсаха тухай Советскэ Союзтай Финляндиин баталһан договорой 15 жэлэй ой мүнөөдэр баярай оршон байдалда тэмдэглэгдэнэ. Энэ договор хадаа хоёр оронуудай хүршэ ёһоор амгалан һайнаар зэргэ оршон байха, хани харилсаатай байха үндэһэ һууринь болоно. Мүн Финлянди Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаа холбоое бүхы талаһаань бэхижүүлхэдэ тус договор туһа нэмэри болоно гээд Финскэ газетэнүүд түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Советскэ правительствын делегациин Финлянди ерээд байһан тухай газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин болон Советскэ правительственна делегациин бусад гэшүүд мүнөөдэр финскэ промышленна предприятинуудые хаража эхилээ. Хельсинки городто машина, судна бүтээлгэ ехээр хүгжэнхэй. Энэ городой заводуудта бүтээгдэһэн продукци Советскэ Союз эльгээгдэдэг. «Хиеталахти» гэдэг верфиие совет айлшад хараба. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Советскэ Союзай захилаар эндэ 50 гаран суднанууд бүтээгдэһэн юм.

Энэ ехэ предприятиин элдэб цехүүдтэй совет айлшад танилсаба. А. Н. Косыгиние, совет делегациин гэшүүдые тэндэхи хүдэлмэришэд хани халуунаар угтаба.

«Вяртсиля» концернын дирекци А. Н. Косыгинай; совет айлшадай хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

Шэнэ к... һайш...

БЕЛГРАД, ... (ТАСС). Ара... щина баяр ... байдалда му... ституциие нэ... шааба. Энэ һ... ституцида бэ... Югославиин ... ративна Рес... слави нэрлэг...

Н. С. Хрущ... Парижда ...

ПАРИЖ, ... (ТАСС). Ли... ствын ажал ... парти, прави... бэрилэгшэдэ... Н. С. Хрущев... «Этюд совье... шюра болго... лилбо. Франц... илангаяа ... брошюрые ... гоор угтаба.

Африкада колониализмын хосорхонь ойртоо

Африкада национально-сүлөөрэлгын революцинуудай боложо байһанай эсэстэ энэ түбиин шэнжэ түхэл танигдашагүйгөөр хубилаа. Политическэ талаар бэеэ даанхай байдалаа дайшалан абаһан 33 орон эндэ бии болонхой. 200 миллион үлүүтэй хүн зонтой Африкын газарай дүрбэнэй гурбан хуби колониализмын дарлалтаһаа сүлөөрэнхэй. Африкада империалис гүрэнүүдэй эзэмдэжэ байһан Анголо, Мозамбик, «португальска» Гвиней, Кени, Родези, Ньясаленд, Занзибар болон бусад хэдэн газар нютагуудта колониализмда эсэргүү тэмсэл боложо байдаг.

Харин дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө эдэ оронуудта арадай тэмсэлэй хэр зэргээр хүгжэжэ байһан тухай энэ статья соо тобшохоноор хэлэжэ үгэхэмнай.

Португалиин колонинууд болоһо Анголын болон Гвинейн арадууд эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохо эрхынгээ түлөө буу зэбсэг гартаа барин тэмсэнэ. Португалиин булимтарагшадта эсэргүүсэн, Анголын таба миллион тоото арад гурбадахи жэлээ зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ байнхай. Патриодуудай хэдэг дайн байлдаан партизан дайнай шэнжэтэй юм. Анголын хүдөө нютагуудай ехэнхи хуби восстани хэгшэдэй хиналта доро байдаг. Патриодууд 1961 оной зунай үеэр оронойнгоо хойто талада, Конгын хилэ шадар гүнзэгынь 500 километр тухай, үргэниинь 300 шахуу километр газарта дайшалхы ябуулгануудые хэдэг байгаа. Хүдөөгэй зон, засагаархидһаа тэрьелжэ Конгодо байха баатай болоһон зонууд партизануудай армида нэмэн орожол байдаг юм. Арадые дарахын тулада колонизаторнууд элдэб олон зэрлиг муухай аргануудые хэрэглэдэг. Анголодохи восстаниие «дарахын» тулада Салазар авиацяар, танкануд болон бронетранспортёрнуудаар хангагдаһан, 50 мянган хүнһөө бүридүүлэгдэһэн армиие эльгээһэн байна. США, Англи, Франци, Баруун Германи, Бельги гэхэ мэтын баруун гүрэнүүд Португалида туһаламжа үзүүлдэг. Тиимэ болохолоороо, Анголын арадта эсэргүү тэмсэл хэхын тулада империалис гүрэнүүд нэгэдэмэл фронт байгуулһан болоно.

Анголынхидай сүлөөрэлгын тэмсэлые хоёр парти—Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөн (НДОА), Анголын арадай союз (СНА) толгойлдог юм.

НДОА-гай ударидагша Марио д' Андраде нэгэдэхи уряатайгаар Анголын эрхэ сүлөөгэй түлөө бүхы тэмсэлшэдтэ һаяхан хандаа. «Иимэ нэгэдэлэй үндэһэ һууринь национальна нэгэдэмэл фронт боложо шадаха. Имагтал энээнэй ашаар бидэнэр. Португалиин колонизаторнуудые бута сохёод, засагаа гартаа абажа шадахабди» гээд тэрэ хэлэһэн байна.

Колонизаторнуудта эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэл **«португальска» Гвиней** хэжэ байдаг. Энэ хадаа Баруун Африкадахи 600 мянга шахуу хүн зонтой бишыхан орон юм.

Патриодуудай тэмсэл 1961 оной июньдэ эндэ эхилһэн юм. Тиихэдэ Сенегалай хилэ шадарай районуудта бага зэргын тулалдаанууд болодог байгаа. Мүнөө партизанска тэмсэл ехэ үргэн далайсатайгаар хэгдэнэ. Энээниие Лиссабоной хэблэлшье мэдэрдэг. «Диарио да Манья» гэжэ недели бүридэ гарадаг хэблэл иигэжэ бэшээ һэн: «Анголодо боложо байһан шэнги юумэн Гвинейдэ мүн лэ тохёолдоно». Гвинейн бүхы газар дээрэ байлдаануудай болоходо, партизанууд ехэ амжалта туйлаа. Оронной бүхы урда талын хуби партизануудай хиналта доро оронхой. Салазарай засагаархид оронной урда талада һуудаг бүхы европынхидые тэндэһээнь гаргажа абаашаһан байна. Партизануудай һаяхан ябуулга хэхэ үедэ барайгар таридаг түбэй нютаг Саланкурта, Беженэй, Бефадай, Бубай районуудта колонизаторнуудай олон постнууд усадхагдаа, Португалиин долоон самолёт буудуулан унагаагдаа, дайсанай нилээд олон дайшалхы техникэ үгы хэгдээ. «Португальска» Гвинейн, Зеленый Мыс гэжэ аралнуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй Африканска парти патриодуудые хүтэлбэрилдэг.

Зүүн Африкада Португалиин эзэрхэжэ байдаг колони болоһо **Мозамбигта** национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн мүн лэ дэлгэрнэ. Эндэ зэбсэгтэ тэмсэл үшөөл хэгдэнэгүй. Зургаа миллион тоото мозамбик арадай зэбүүрхэлгые Португалиин засагаархид элдэб шэрүүн шанга хэмжээнүүдые абажа, мүнөөдөө даража шадана. Гэбэшье, португалиинхидай эзэрхэлгэдэ хүн зоной дураа гуталга үдэр ерэхэ тудам түргэдэжэ байнхай. Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, патриотическа организацинууд—Мозамбигай национальна демократическа союзай, Мозамбигай Африканска национальна союзай ябуулганууд бүри шангадана. Энэ хоёр организаци 1960 ондо бии болоод, нюусаар хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй зэргэнүүдтэ хүдэлмэришэд, таряашад, гар урлагшад, бии боложо байһан национальна буржуази болон интеллигенциин түлөөлэгшэд нэгэдэнэ. Эдэ хоёр организаци Португалиин эзэрхэлгэһээ оронoo сүлөөлхэ зорилгоор 1962 оной зунһаа нэгэдэмэл фронт байгуулаа.

Англиин колонинууд болоһо Родези, Ньясаленд, Кени болон Занзибарта сүлөөрэлгын хүдэлөөн амжалтатайгаар дэлгэрнэ. Колониализмда эсэргүүсэн эдэ оронуудта хэгдэжэ байһан тэмсэл һулаpуулхын тулада Англиин империалистнууд элдэб хэмжээнүүдые абана. Үгсагаатанай хоорондо хёморол үүдхэнэ, өөһэдынгөө тала харадаг парти болон организацинуудые байгуулна, үгсагаатанай хархис удамаршадай дунда өөһэдынгөө тагнуулшадые табина, мүн бусадшье хэмжээнүүдые абана. Эдэ мэхэ гохонуудһаань таатай үрэ гарангүй, харин империализмда эсэргүүсэн арадай хэдэг тэмсэлые имагтал шангадхана. Мүнөө **Родези болон Ньясалендын федераци** дотор тохёолдоһон оршон байдал энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Түүхэй эд болон африкынхидай хямда сэнтэй хүдэлмэриин хүсэ бүри ехээр мүлжэхын тулада тус федерациие колонизаторнууд 1953 ондо байгуулаа һэн. Федерациин засаг түрые үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг правительствын гарта үгэхэдөө, энэ правительство Хойто болон Урда Родезиин, Ньясалендын арад зониие гартаа барин байжа шадаха, ашагта малтамалнуудай монополинуудта ашаг олзо оруулхадань таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо бэзэ гэжэ Англиин зонхилогшод һанаһан байгаа. Теэд колонизаторнуудай һанаашалга буруу һуроо. Үнгэрһэн 10 жэлэй турша соо сүлөөрэлгын тэмсэл һулараагүй харин үзэгдөөгүй ехэ далайсатайгаар дэлгэрһэн байна. Федераци задаран таһарха туйлдаа хүрэнхэй. Ньясалендын гурбан миллион тоото арад дотоодын өөрын захиргаа байгуулжа шадаа. Колониализмда эсэргүү мэдээжэ тэмсэлшэ Хестингс Банда толгойлогшотой африканска правительство 1963 оной февралиин 1-дэ эндэ байгуулагдаа. Ньясаленд федерациһаа гараха гэжэ шиидээ гээд Х. Банда мэдүүлээ. Хойто Родезидэ 1962 оной октябрьда Хуули гаргадаг соведэй һунгалтын болоходо национальна бэеэ даанхай байдалай парти болон федерациһаа Хойто Родезиин гарахын түлөө, хуби заяагаа африкынхидай өөһэдөө шиидхэхэ эрхын түлөө тэмсэдэг Африканска национальна конгресс гэжэ партиин нэгэдэл илалта туйлаһан байгаа.

Ньясаленд болон Хойто Родезидэ болоһон ушарнуудһаа уламжалан, Урда Родезидэхи колониалистнууд сошордожо ороо. Тиимэһээ колониалистнууд демократическа сүлөөгэй үлэгдэлые эсэслэн усадхаха, патриодуудта эсэргүү хашалта хэһээлтэ шангадхаха гэһэн хараа бодол баримталдаг болоо. Тиигэжэ диилэнхи олонхи африкынхидай тэгшэ бэшэ эрхые хуулишалан батадхаһан хархис конституци орон дотор баталан абтаа. Иимэ эрхэ байдалда 1962 оной декабриин 14-дэ Хуули гаргалгын соведтэ һунгалтын болоходо баруунай хархис үзэл баримталдаг парти илаһан байха юм. Ньясаленд болон Хойто Родезидэхи оршон байдалһаа уламжалан, Урда Родезидэхи сагаан шарайтан федераци дотор булюу һуури эзэлжэ байха аргамнай һалаа гэжэ мэдэхэдээ, федерациһаа гараха хүсэлтэй байһан тухайгаа мэдүүлээд. үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг Урда-Африкын Республикатай нягта холбоо тогтоожо ороһон байна. Урда Родезиин засаг баригшад хэршье мэхэ гохо гаргаа һаа, африкынхидые удаан саг соо дарлажа, тэдэнэй сүлөөрэлгын хүдэлөөе һулаpуулжа шадахагүй байна.

1952—1956 онуудта **Кенидэхи** сүлөөрэлгын хүдэлөөе эмхигүй болгохын тулада колонизаторнууд үндэһэ яһатанай хоорондо хёмороо үүдхэдэг болоһон, Англиин тала харадаг партинууд болон организацинуудые байгуулһан байха юм. Иигэжэ Кениие гартаа барижа байхабди гэжэ империалистнуудай һанаһаниинь буруу һуроо. Табяад оной һүүл багаар сүлөөрэлгын хүдэлөөн эндэ дахяад дэлгэрээ.

Кениин ниислэл Найроби городто энэ оной февраль-мартда хэлсээн боложо, Кениин конституциин шухала гол ёһонууд тухай үгэеэ ойлголсогдоо 1963 оной майн тэнгһээ хойшо Национальна суглаанай һунгалта болохо юм. Кениин доторой өөрын захиргаатай болохоо байһан ушар тэрэнэй бэеэ даанхай байдалтай болохо замдахи алхам болоно гээшэ.

Англиин колони болоһо **Занзибар** Индиин океан соо, Африка түбиһөө холо бэшэ байдаг. 300 мянган хүн зонтой энэ нютагтахи национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөе эмхи гуримгүй болгохын тулада Англиин империалистнууд али бүхы аргануудые хэрэглэдэг. Занзибарта колониальна ёһо гурим усадхахын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй дунда засагаа барижа байһан националистическэ парти шухала һуури эзэлдэг.

Имагтал бүхы национальна хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга хээд лэ ... байгаа һаа, ко... гүүсэн амжалт... лохо гэжэ кол... ро ажаһуулга ... листическа па... рази юнион» ... парти Англиин ... лөөлэгшэдтэ 1... рандум эльгээ... 1 хүрэтэр һун... оной сентябри... гүйгөөр Занзи... байдал олгохо ... соогоо эрилтэ ... 69ууээр-аш1... ...Колониали... һүүлшын туш... һалажа байна. ... сүлөөтэй боло...

Ц. Ц. ...

Манай адрес, теле...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ... —24-74, сельского хозяйства—47-59, совет... и культуры, литературы и искусства—34-05, ... транспорта, информации—35-14, писем и ... отдел переводов и корректорская—35-95, ... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Мини... Бурятской АССР.

Н000395.